

مروری بر تجربه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جهان (۱): کشور امارات

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۹۱۰۶

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش : مروری بر تجربه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جهان (۱): کشور امارات

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازرگانی)

تهیه و تدوین کنندگان: محمدحسام محمدی فرد، محبوبه عباس‌زاده

ناظر علمی: موسی شهبازی غیائی

اظهار نظر کنندگان: علی فرنام، حسین رجب‌پور

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:

۱. منطقه آزاد

۲. منطقه ویژه

۳. صادرات

۴. امارات

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۴/۱۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۲	مقدمه
۴	تعاریف و اهداف مناطق آزاد امارات
۵	آشنایی با مناطق آزاد امارات
۲۰	عملکرد مناطق آزاد امارات
۲۴	انواع مجوزها در مناطق آزاد امارات
۲۵	مشوقها و معافیت‌های مناطق آزاد
۲۷	نحوه ایجاد و اداره مناطق آزاد
۲۹	ضوابط واگذاری زمین
۳۱	مدل مالی سازمان مناطق و نحوه درآمدزایی
۳۴	جمع‌بندی
۳۷	منابع و مآخذ

فهرست جداول

۵	جدول ۱. آشنایی با مناطق آزاد کشور امارات
۲۱	جدول ۲. سهم مناطق آزاد از مبادلات تجاری امارات (۲۰۲۱-۲۰۱۱)
۲۱	جدول ۳. واردات، صادرات و صادرات مناطق آزاد تجاری امارات طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱
۳۲	جدول ۴. هزینه‌های تسهیلات در منطقه آزاد جبل علی
۳۲	جدول ۵. هزینه‌های صدور مجوز در منطقه آزاد جبل علی
۳۳	جدول ۶. هزینه‌ها در منطقه آزاد فرودگاه دبی
۳۳	جدول ۷. هزینه‌های صدور مجوز در منطقه آزاد فرودگاه دبی
۳۳	جدول ۸. هزینه‌های تسهیلات در واحه سیلیکونی دبی
۳۳	جدول ۹. هزینه‌های صدور مجوز در واحه سیلیکونی دبی

فهرست نمودار

۸	نمودار ۱. اقتصادهای در حال توسعه آسیا: اقتصادهای با بیشترین مناطق (آزاد یا) ویژه اقتصادی
۲۲	نمودار ۲. مقایسه مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات
۲۲	نمودار ۳. سهم واردات، صادرات و صادرات مجدد از کل مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات
۲۳	نمودار ۴. روند مجموع صادرات و صادرات مجدد در مقابل واردات به مناطق آزاد امارات (میلیارد دلار)
۲۴	نمودار ۵. مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات با جمهوری اسلامی ایران (۲۰۲۱-۲۰۱۱)

فهرست تصویر

۹	تصویر ۱. مناطق آزاد کشور امارات
---	---------------------------------

مروری بر تجربه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جهان (۱): کشور امارات

چکیده

مناطق آزاد نقش مهمی در بهبود شاخص‌های اقتصادی امارات داشته‌اند و حدود یک‌سوم تجارت کشور امارات از طریق مناطق آزاد این کشور صورت می‌پذیرد. این مناطق با دولت‌های محلی اداره می‌شوند. بیش از ۴۰ درصد تجارت مناطق آزاد امارات مربوط به فرایند صادرات مجدد^۱ است. اغلب مناطق آزاد امارات دارای حوزه فعالیت تخصصی، وسعت محدود و زیرساخت‌های پیشرفته هستند.

خلاصه مدیریتی

کشور امارات از سال ۱۹۸۵ میلادی به ایجاد مناطق آزاد اقدام کرده و در حال حاضر بیش از ۴۵ منطقه آزاد یا ویژه اقتصادی در این کشور وجود دارد. بخش زیادی از این مناطق در زمینه‌هایی نظیر رسانه، آموزش، نمایشگاه، بهداشت و درمان، فناوری، خدمات مالی و مشاوره‌ای، خدمات فرودگاهی و ... فعالیت می‌کنند؛ به عبارت دیگر تعداد محدودی از مناطق آزاد این کشور (حدود پنج منطقه) در زمینه تولید کالا، صادرات و صادرات مجدد فعالیت دارند که بخش زیادی از شاخص‌های مثبت تجاری مربوط به این مناطق است.

اغلب مناطق آزاد صنعتی امارات در بنادر یا فرودگاه‌های این کشور قرار دارد و تمام مؤسسه‌های خصوصی محلی و خارجی پس از تأمین الزامات اولیه، امکان فعالیت تجاری در این مناطق را خواهند داشت. این مناطق با هدف تشویق سرمایه‌گذاری‌های خارجی و تنوع بخشیدن به اقتصاد امارات ایجاد می‌شوند. در واقع، مناطق آزاد امارات یکی از ارکان مستحکم عملکرد اقتصادی این کشور بوده که باعث جذب سرمایه‌های خارجی فراوان، اشتغال‌زایی و تسهیل انتقال فناوری مورد نیاز به این کشور شده‌اند. مناطق آزاد امارات در مجموع بیش از نیمی از صادرات غیرنفتی این کشور را تشکیل می‌دهند و موجب شده‌اند تا امارات در رتبه‌بندی مراکز صادرات مجدد در جهان در رده سوم قرار گیرد. مناطق آزاد با جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش خصوصی مطابق با هدف کلی کاهش وابستگی اقتصادی این کشور به نفت و درعین حال اشتغال‌زایی، به تنوع اقتصادی امارات کمک می‌کنند.

پیوندهای گسترده با اقتصاد جهانی و قرار گرفتن در زنجیره تأمین ارزش بین‌المللی را می‌توان از مهم‌ترین راهبردهای مؤثر در موفقیت مناطق آزاد صنعتی امارات دانست. اغلب مناطق آزاد امارات حوزه فعالیت تخصصی، وسعت محدود و زیرساخت‌های پیشرفته دارند که دولت‌های محلی اداره می‌کنند.

با استفاده از تجارب کشور امارات در حوزه مناطق آزاد و استخراج رویکردهای تعمیم‌پذیر، می‌توان عملکرد مناطق آزاد ایران را بهبود بخشید؛ اتخاذ راهبردهای توسعه ملی و قرار گرفتن در زنجیره ارزش منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای، تأمین زیرساخت‌های اساسی متناسب با اهداف تخصصی هر منطقه، ارائه مشوق‌ها و تسهیلات کاربردی و هدفمند، اصلاح سازوکار تأمین مالی سازمان‌های مناطق آزاد و افزایش شفافیت در فرایندها و اطلاعات می‌تواند نقش مؤثری در توسعه کیفی مناطق آزاد کشورمان داشته باشد.

مقدمه

ایجاد مناطق آزاد تجاری به منظور فراهم کردن امکانات دستیابی به توسعه ملی و راهیابی به بازارهای جهانی از طریق بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی بازرگانی، تولیدی و حقوقی این مناطق، شیوه‌ای است که بسیاری از کشورهای جهان بدان اقدام کرده‌اند. از زمان تأسیس اولین منطقه آزاد در جهان تاکنون، نسل‌های متعدد مناطق آزاد با عناوین و رسالت‌های گوناگون و با توجه به شرایط زمانی و مکانی مختلف پدید آمده‌اند.^۱ مناطق آزاد تجاری، مناطق آزاد صنعتی، مناطق پردازش صادرات، پارک‌های صنعتی علمی-تحقیقاتی، مناطق ویژه اقتصادی جامع و مناطق آزاد اقتصادی فرامرزی، از جمله نسل‌های مناطق آزاد هستند^[۱] که کشورهای مختلف متناسب با نیازها و ظرفیت‌های کشور خود از آن بهره می‌برند.

بررسی تجربه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در سایر کشورها، می‌تواند مسئولان و کارشناسان را برای ارزیابی و قاعده‌گذاری مناسب در این حوزه، یاری کند. در این میان امارات متحده عربی از جمله کشورهای موفق در زمینه ایجاد و بهره‌برداری از مناطق آزاد به‌شمار می‌رود. به‌طوری‌که، فعالیت مناطق آزاد از جمله علل اصلی رشد و پیشرفت بخش بازرگانی و صنعتی این کشور قلمداد می‌شود. امارات با مساحت حدود ۸۳ هزار کیلومتر مربع (وسعتی کمتر از استان سمنان) در میان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، از نظر مساحت بعد از عربستان سعودی و عمان قرار دارد. این کشور با ۹.۵ میلیون نفر جمعیت در غرب آسیا و منطقه خاورمیانه واقع شده است. امارات با کشورهای عمان و عربستان سعودی مرز زمینی مشترک دارد و از طریق خلیج فارس با قطر، بحرین و ایران مرتبط است. امارات متحده عربی یک دولت فدرال مبتنی بر قانون اساسی است که از هفت شیخ‌نشین ابوظبی، دبئی، شارجه، رأس‌الخیمه، فجیره، ام‌القوین و عجمان تشکیل شده است. پایتخت این کشور ابوظبی است و دبئی پرجمعیت‌ترین شهر این کشور است.^[۲] لازم به ذکر است بخش قابل توجهی از جمعیت این کشور را مهاجران خارجی تشکیل می‌دهد.^۲

امارات از ابتدای تأسیس در سال ۱۹۷۱ به موازین تجارت آزاد پایبند بوده و در واقع می‌توان گفت بخش تجارت خارجی سنگ بنای اقتصاد این کشور است. در این راستا، تلاش‌های زیادی از سوی مقامات این کشور برای ارتقا و افزایش صادرات کالاها و خدمات و صادرات مجدد، ایجاد موافقتنامه‌های تجاری دوجانبه و چندجانبه و همچنین کاهش موانع تجارت انجام شده است. امارات به‌عنوان یکی از بازیگران اصلی اقتصادی در منطقه و همچنین یک مرکز مهم ترانزیت و صادرات مجدد، در توافقتنامه‌ها و معاهدات دوجانبه بسیاری حضور داشته و در این زمینه به‌صورت انفرادی و

1. Guangwen, 2003.

۲. در برخی از منابع، جمعیت مهاجران خارجی در کشور امارات حدود ۸۰ درصد جمعیت این کشور برآورد شده است.

یا در قالب شورای همکاری خلیج فارس، مذاکرات بسیاری ترتیب داده است.

گفتنی است امارات متحده عربی از سال ۱۹۹۶ به عضویت سازمان تجارت جهانی درآمده است. سیاست‌های اتخاذ شده از سوی مقامات این کشور به‌منظور تسهیل جریان تجارت خارجی حکایت از کم بودن محدودیت‌ها و تعهدات در زمینه صادرات و همچنین صادرات مجدد دارد. به‌طور کلی برای اعطای مجوز رویه‌های کوتاه و ساده‌ای بر فعالیت‌های صادراتی و صادرات مجدد اتخاذ می‌شود. مقصد اصلی صادرات نفت خام و گاز طبیعی این کشور عمدتاً کشورهای آسیای شرقی (مخصوصاً ژاپن به‌عنوان بزرگ‌ترین مشتری) است، در حالی که صادرات غیرنفتی از امارات عمدتاً به اروپا، خاورمیانه و هند جریان دارد. علاوه‌براین، مقصد اصلی صادرات مجدد این کشور، ایران، هند و کشورهای عربی است. کالاهای وارداتی به این کشور بسیار متنوع است. این کالاها عمدتاً به‌منظور انجام فعالیت‌های مصرفی یا صادرات مجدد وارد می‌شود. ژاپن، بریتانیا، آلمان، هند و چین تأمین‌کنندگان اصلی واردات به امارات هستند.

سهولت تشریفات گمرکی، زیرساخت‌ها و امکانات پیشرفته بندرگاهی و فرودگاهی، همگی نشان‌دهنده رقابت‌پذیری بالایی است که امارات از آن برخوردار است. امروزه، امارات متحده عربی یکی از قطب‌های اصلی صادرات مجدد جهانی است، به‌طوری‌که از این نظر، رتبه اول در بین کشورهای عربی و رتبه سوم را در جهان داراست. براساس آمار ارائه شده در درگاه رسمی وزارت اقتصاد این کشور در سال ۲۰۲۱ حجم کل مبادلات تجاری این کشور ۵۲۰ میلیارد دلار بوده که از این میان ۲۷۹ میلیارد دلار واردات، ۹۴ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی و ۱۴۷ میلیارد دلار در قالب صادرات مجدد انجام گرفته است.

مناطق آزاد اقتصادی امارات یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی امارات است. شرکت‌های خارجی فعال در این مناطق از مزایا و معافیت‌های زیادی از قبیل معافیت از پرداخت مالیات بر درآمد، امکان مالکیت صددرصدی بر شرکت، معافیت از عوارض گمرکی و امکانات زیرساختی پیشرفته بهره‌مند می‌شوند. سابقه تشکیل مناطق آزاد در این کشور به سال ۱۹۸۵ و تأسیس منطقه آزاد جبل‌علی بازمی‌گردد. پس از آن به تدریج مناطق آزاد دیگری در امارت‌های مختلف این کشور به‌عنوان پایه‌های اصلی بخش پرسود لجستیک تأسیس شدند. مطابق گزارش آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل)^۱ در سال ۲۰۱۹ امارات دارای ۴۷ منطقه آزاد یا ویژه اقتصادی است.^۲ این مناطق میزبان شرکت‌های خارجی زیادی از کشورهای مختلف هستند. ایجاد دسترسی آسان به امکانات لجستیکی در کلاس جهانی به شرکت‌های مناطق آزاد اجازه داده است تا دامنه فعالیت منطقه‌ای و بین‌المللی خود را افزایش دهند و موقعیت امارات متحده عربی را به‌عنوان یک کارگزار لجستیک جهانی تثبیت کند. براساس آمار ارائه شده در درگاه رسمی وزارت اقتصاد این کشور، حجم کل مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات در سال ۲۰۲۱ به رقم ۱۹۱ میلیارد دلار (حدود ۳۶ درصد کل تجارت امارات) رسیده است.

با توجه به عملکرد موفق امارات متحده عربی در خصوص مناطق آزاد، در این پژوهش در قالب هفت سرفصل اصلی به بررسی تجربه این کشور در رابطه با تأسیس و بهره‌برداری از مناطق آزاد پرداخته می‌شود. بر این اساس، در بخش اول تعاریف و اهداف مناطق آزاد در امارات بیان می‌شود، بخش دوم پژوهش به معرفی مناطق آزاد امارات اختصاص

1. United Nations Conference on Trade and Development

۲. در خصوص تعداد مناطق آزاد و ویژه کشور امارات، اعداد مختلفی از ۴۵ تا ۴۸ منطقه عنوان شده که در ادامه به آن‌ها اشاره خواهد شد.

دارد، در بخش سوم عملکرد مناطق آزاد از حیث شاخص‌های اقتصادی مورد بررسی قرار می‌گیرد، در بخش چهارم انواع مجوزهای مورد نیاز برای فعالیت در مناطق آزاد این کشور بررسی شده و در بخش پنجم مشوق‌ها و معافیت‌های این مناطق بیان می‌شود. نحوه ایجاد و اداره مناطق، نحوه تأمین زیرساخت، ضوابط واگذاری زمین و مدل مالی مناطق و نحوه درآمدزایی از جمله مباحثی است که در ادامه این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. نهایتاً در بخش آخر جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

تعاریف و اهداف مناطق آزاد امارات

در ادبیات بین‌المللی مناطق آزاد یا ویژه اقتصادی از تعاریف، اهداف، انواع و حتی اسامی^۱ متعددی برخوردار است و یافتن یک تعریف واحد بین‌المللی برای آن تقریباً غیرممکن است. اما با بررسی تعاریف و اهداف موجود، می‌توان دریافت که این مناطق از یک شاکله کلی تبعیت می‌کنند؛ اغلب مناطق یک یا چند معافیت مالی و مقرراتی را در محدوده‌ای از سرزمین خود اعطا می‌کنند تا به هدف‌های خاصی برسند. این اهداف می‌تواند شامل جذب سرمایه‌گذاری خارجی، تولید و صادرات کالا و خدمات باشد که طبیعتاً با تحقق این اهداف، نتایجی نظیر توسعه منطقه‌ای، افزایش درآمدهای کشور یا افزایش اشتغال پایدار پدید خواهد آمد.^[۳]

مطابق با بند «۳۲» ماده (۲) قانون گمرکی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به‌عنوان قانون گمرکی مرجع کشور امارات، اصطلاح «منطقه آزاد» به بخشی از قلمرو کشور اطلاق می‌شود که در آن فعالیت‌های تجاری یا صنعتی براساس قوانین مربوطه آن کشور انجام می‌شود. هر کالایی که وارد منطقه آزاد می‌شود خارج از محدوده گمرکی محسوب شده و مشمول کنترل و رویه‌های معمول گمرکی نخواهد بود.^[۴] مدارک مورد نیاز از قبیل بارنامه، مجوز واردات، فاکتور و ... در مراکز گمرکی مناطق آزاد تحت کنترل گمرک دبی پردازش می‌شود و «جواز ترانزیت منطقه آزاد»^۲ که قبض ورود به منطقه آزاد است، به‌عنوان سند ترخیص کالا صادر می‌شود.^[۵]

البته بررسی مناطق آزاد امارات (که در بخش بعدی گزارش تشریح شده) نشان می‌دهد معنای وسیع‌تری از مناطق آزاد مورد استفاده گرفته است و بخش زیادی از این مناطق در زمینه‌هایی نظیر رسانه، آموزش، نمایشگاه، بهداشت و درمان، فناوری، خدمات مالی و مشاوره‌ای، خدمات فرودگاهی و ... فعالیت می‌کنند؛ این مناطق که لزوماً به‌صورت مستقیم در حوزه تولید، صادرات یا صادرات مجدد کالا نقشی ندارند، متناسب با زمینه فعالیت خود از زیرساخت، ضوابط و امتیازات متنوعی برخوردارند اما همه آنها در کشور امارات تحت عنوان مناطق آزاد معرفی می‌شوند. در حال حاضر بیش از ۴۵ منطقه آزاد در امارات متحده عربی تأسیس شده که هرکدام مطابق با قوانین و مقررات خاص خود اداره می‌شوند. مناطق آزاد صنعتی امارات غالباً در زمینه یک یا چند صنعت خاص فعالیت می‌کنند.

امارات با توجه به موقعیت جغرافیایی مناسب خود، ایجاد و توسعه مناطق آزاد را در جهت دستیابی به رشد اقتصادی در دستور کار قرار داد. اغلب مناطق آزاد صنعتی امارات در بنادر یا فرودگاه‌های این کشور قرار دارد و تمام

۱. منطقه آزاد تجاری (FTZ)، منطقه پردازش صادرات (EPZ)، منطقه ویژه اقتصادی (SEZ)، و ...

مؤسسه‌های خصوصی محلی و خارجی پس از تأمین الزامات اولیه، امکان فعالیت تجاری در این مناطق را خواهند داشت. این مناطق با هدف تشویق سرمایه‌گذاری‌های خارجی و تنوع بخشیدن به اقتصاد امارات ایجاد می‌شوند. در واقع، مناطق آزاد امارات یکی از ارکان مستحکم عملکرد اقتصادی این کشور بوده که باعث جذب سرمایه‌های خارجی فراوان، اشتغال‌زایی و تسهیل انتقال فناوری مورد نیاز به این کشور شده‌اند. مناطق آزاد امارات در مجموع بیش از نیمی از صادرات غیرنفتی این کشور را تشکیل می‌دهند و موجب شده‌اند تا امارات در رتبه‌بندی مراکز صادرات مجدد در جهان در رده سوم قرار گیرد. مناطق آزاد با جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش خصوصی مطابق با هدف کلی کاهش وابستگی اقتصادی این کشور به نفت و درعین حال اشتغال‌زایی، به حفظ تنوع اقتصادی امارات کمک می‌کنند. [۶]

آشنایی با مناطق آزاد امارات

در کشور امارات متحده عربی حدود ۴۸ منطقه آزاد ایجاد شده است. برخی از این مناطق از سوی سازمان‌های مناطق آزاد مشترک اداره می‌شوند و همچنین برخی از مناطق کشور امارات از لحاظ جغرافیایی داخل مناطق آزاد بزرگ‌تری قرار دارند اما از امتیازات دیگری برخوردار بوده و فعالیت‌های تخصصی دیگری را نیز پشتیبانی می‌کنند که در ادامه به آن پرداخته خواهد شد. جدول زیر اسامی مناطق آزاد کشور امارات، سال تأسیس، حوزه فعالیت تخصصی و همچنین وسعت برخی از این مناطق را نمایش می‌دهد.

جدول ۱. آشنایی با مناطق آزاد کشور امارات

ردیف	نام منطقه	سال تأسیس	وسعت	حوزه فعالیت
۱	مرکز بازرگانی جهانی دبی [۷]	۱۹۷۹	-	فعالیت‌های بازرگانی، برگزاری رویدادها و نمایشگاه‌ها
۲	جبل علی	۱۹۸۵	۵۷۰۰ هکتار [۸]	لجستیک، کشاورزی و غذا، خرده‌فروشی و تجارت الکترونیک، پتروشیمی، اتومبیل و قطعات یدکی، لوازم الکتریکی، توزیع خدمات بهداشتی
۳	فجیره [۹]	۱۹۸۷	۴۰۰ هکتار	انواع فعالیت‌های شرکت شامل تولید، فراوری، مونتاژ، بسته‌بندی، واردات/صادرات، توزیع، خدمات ذخیره‌سازی
۴	ام‌القوین [۱۰]	۱۹۸۷	۲۰۰۰ هکتار	حمایت از صنایع کوچک و متوسط (SME) و کسب‌وکارهای خرد
۵	عجمان [۱۱]	۱۹۸۸	-	فعالیت‌های تولیدی، فراوری، مونتاژ، بسته‌بندی، واردات/صادرات، توزیع، خدمات ذخیره‌سازی
۶	حمریه	۱۹۹۵	۲۲۰۰ هکتار	انواع فعالیت‌ها شامل تولید، فراوری، مونتاژ، بسته‌بندی، واردات/صادرات، توزیع، خدمات ذخیره‌سازی، خدمات
۷	فرودگاه شارجه [۱۲]	۱۹۹۵		فعالیت‌های تولیدی، تجاری، لجستیکی
۸	منطقه آزاد فرودگاه دبی	۱۹۹۶		فعالیت‌های تجاری و صنعتی

۱. این منطقه آزاد در سال ۱۹۸۷ تأسیس شده است اما شهرت آن مربوط به سال ۲۰۱۴ و بازسازی مجدد آن بازمی‌گردد. برای اطلاعات بیشتر به سایت <https://emirabiz.com/uaq-freezone-company/> مراجعه گردد.

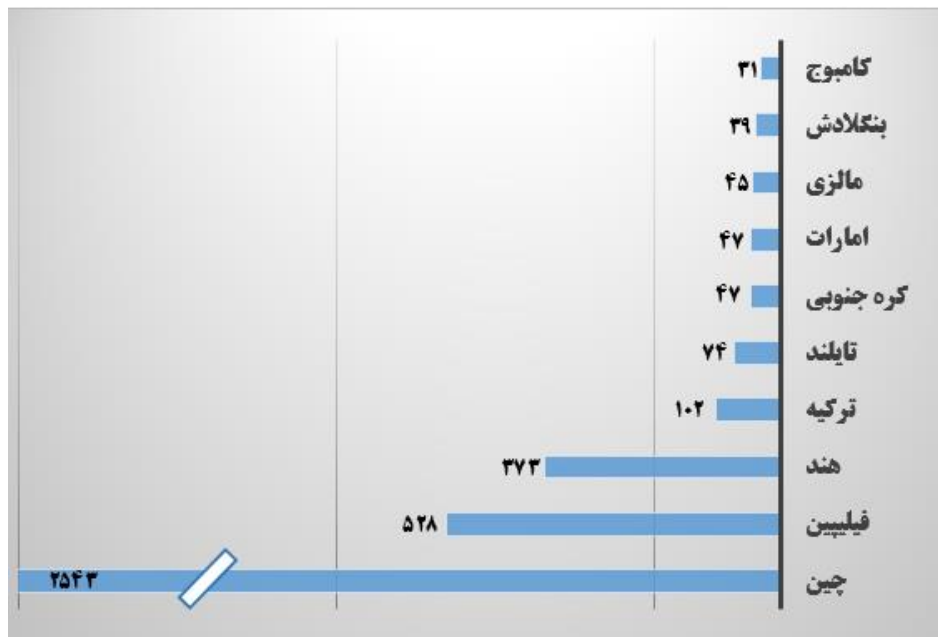
ردیف	نام منطقه	سال تأسیس	وسعت	حوزه فعالیت
۹	شهر اینترنتی دبی	۱۹۹۹		فناوری‌های نوین
۱۰	منطقه آزاد تجاری رأس الخیمه	۲۰۰۰		فعالیت‌های تجاری و صنعتی
۱۱	شهر اتومبیل و خودرو دبی	۲۰۰۰	۷۴ هکتار	صادرات مجدد خودروهای دست دوم به بازارهای آسیایی و آفریقایی
۱۲	شهر رسانه‌ای دبی	۲۰۰۱		کسب و کارهای مربوط به رسانه
۱۳	مرکز چندکالایی دبی ^[۱۳]	۲۰۰۲		طلا، الماس، فلزات گرانبها و پایه، چای و غلات غذایی و سایر کالاها
۱۴	مرکز مالی بین‌المللی دبی	۲۰۰۲	۱۱۰ هکتار ^[۱۴]	خدمات مالی
۱۵	برج دریاچه‌های جمیرا ^[۱۵]	۲۰۰۲	۲۰۰ هکتار ^[۱۶]	فعالیت در زمینه بخش کالاها، بخش‌های مالی، لجستیک و بیمه
۱۶	شهر مراقبت‌های بهداشتی دبی	۲۰۰۲	۳۸ هکتار ^[۱۷]	پزشکی و بهداشتی
۱۷	شهر تولید دبی	۲۰۰۳	۳۹۹.۴ هکتار ^[۱۸]	تولیدات رسانه‌ای و انتشارات
۱۸	شهر بین‌المللی بشردوستانه	۲۰۰۳	۱۴ هکتار ^[۱۹]	فعالیت‌های بشردوستانه
۱۹	دهکده دانش دبی	۲۰۰۳		مدیریت منابع انسانی و بهبود یادگیری
۲۰	منطقه تولید رسانه بین‌المللی	۲۰۰۳	۳۹۹ هکتار	صنعت چاپ و نشر
۲۱	مرکز گل دبی	۲۰۰۴		واردات و صادرات گل
۲۲	واحه سیلیکونی دبی	۲۰۰۴	۹/۷۷ هکتار	فناوری اطلاعات، فعالیت‌های صنعتی، تحقیق و توسعه
۲۳	پارک بیوتکنولوژی و تحقیقات دبی ^۱	۲۰۰۵		علوم زیستی
۲۴	پارک علمی دبی ^[۲۰]	۲۰۰۵	۳۰۰ هکتار	پزشکی و داروسازی
۲۵	شهر استودیو دبی	۲۰۰۵	۲۰۴ هکتار ^[۲۱]	تولید فیلم و تلویزیون
۲۶	شهر مصدر	۲۰۰۶	۶۰۰ هکتار ^[۲۲]	انرژی‌های تجدیدپذیر، فناوری‌های پایدار، توسعه منابع انسانی، مراقبت‌های بهداشتی و خدمات اجتماعی
۲۷	منطقه صنعتی خلیفه ابوظبی	۲۰۰۶		حمل و نقل، توزیع، تولید، تجارت و ذخیره‌سازی
۲۸	دبی جنوبی	۲۰۰۶	۱۴۵۰۰ هکتار ^[۲۳]	فناوری، برگزاری رویدادها، رستوران‌ها و صنایع
۲۹	شهر رسانه‌ای رأس الخیمه	۲۰۰۶		فعالیت‌های رسانه‌ای
۳۰	شهر پارچه دبی	۲۰۰۶		پارچه و نساجی
۳۱	شهر دریایی دبی ^[۲۴]	۲۰۰۷	۲۴۹ هکتار	انرژی‌های تجدیدپذیر و توسعه پایدار شهری
۳۲	شهر برون‌سپاری دبی	۲۰۰۷		برون‌سپاری و مشاغل خدمات مشترک، مانند مراکز تماس، مراکز داده و عملیات پشتیبان
۳۳	شهر خلاق	۲۰۰۷	۴ هکتار	آموزش، خدمات رسانه‌ای و فناوری

ردیف	نام منطقه	سال تأسیس	وسعت	حوزه فعالیت
۳۴	شهر آکادمیک بین‌المللی دبی	۲۰۰۷	۱۶۷.۲ هکتار	آموزش عالی
۳۵	پارک محیط زیست و انرژی	۲۰۰۷	۷۴ هکتار	انرژی‌های پاک، توسعه پایدار، ساختمان‌های سبز و فناوری‌های زیست‌محیطی
۳۶	توفور ۵۴	۲۰۰۸		فعالیت‌های رسانه‌ای محلی و بین‌المللی، ارائه‌دهندگان محتوا و خدمات، فناوری‌های پیشرفته
۳۷	شهر دریایی رأس‌الخیمه	۲۰۰۹		خرده‌فروشی، انبارداری، حمل‌ونقل عمومی محموله، تولید و ساخت صنعتی، ذخیره‌سازی مخازن و کشتی‌سازی یا تعمیرات
۳۸	تجاری بندر خلیفه ^۱	۲۰۱۰		مجموعه وسیعی از صنایع از جمله آلومینیوم، خودروسازی، فلزات، صنایع غذایی، دارویی و پلیمری
۳۹	فرودگاه‌های ابوظبی	۲۰۱۱	۱۲۰۰ هکتار	صنایع هوانوردی، فضایی، دفاعی، لجستیک، فناوری اطلاعات و ارتباطات و صنایع سبک
۴۰	پارک طلا و الماس دبی	۲۰۱۱		گنجینه‌ای از بهترین جواهرات جهان، سنگ‌های قیمتی، سنگ‌های قیمتی، طلا، نقره، پلاتین و لوازم شخصی گران
۴۱	منطقه طراحی دبی	۲۰۱۳	۶.۴ هکتار ^[۲۵]	طراحی، هنر و خانه‌های مد بین‌المللی
۴۲	بازار جهانی ابوظبی	۲۰۱۳	۱۱۴ هکتار	خدمات مالی
۴۳	پارک تحقیقات، فناوری و نوآوری شارجه	۲۰۱۶		فعالیت‌های تحقیق و توسعه
۴۴	شهر رسانه‌ای شارجه-شمس	۲۰۱۷	۲۰۰ هکتار ^[۲۶]	فعالیت‌های رسانه‌ای
۴۵	شهر انتشارات شارجه ^[۲۷]	۲۰۱۷	۱.۹ هکتار ^[۲۸]	انتشارات، چاپ، تجارت عمومی، تجارت الکترونیک، کسب‌وکارهای فناوری اطلاعات و مشاوره
۴۶	شهر رسانه‌ای عجمان ^[۲۹]	۲۰۱۸		فعالیت‌های رسانه‌ای
۴۷	میدان ^[۳۰]	۲۰۱۸		فعالیت‌های تجاری، مشاوره، سرمایه‌گذاری و اداری
۴۸	بازرگانی دبی ^[۳۱]	۲۰۲۱	۴.۳۶ هکتار	ارائه خدمات مختلفی مانند پشتیبانی راه‌اندازی کسب‌وکار، انبارداری و تحویل، خدمات فناوری تجارت الکترونیک، مشاوره استراتژی تجارت الکترونیک و مشاوره گمرکی

مأخذ: نتایج پژوهش.

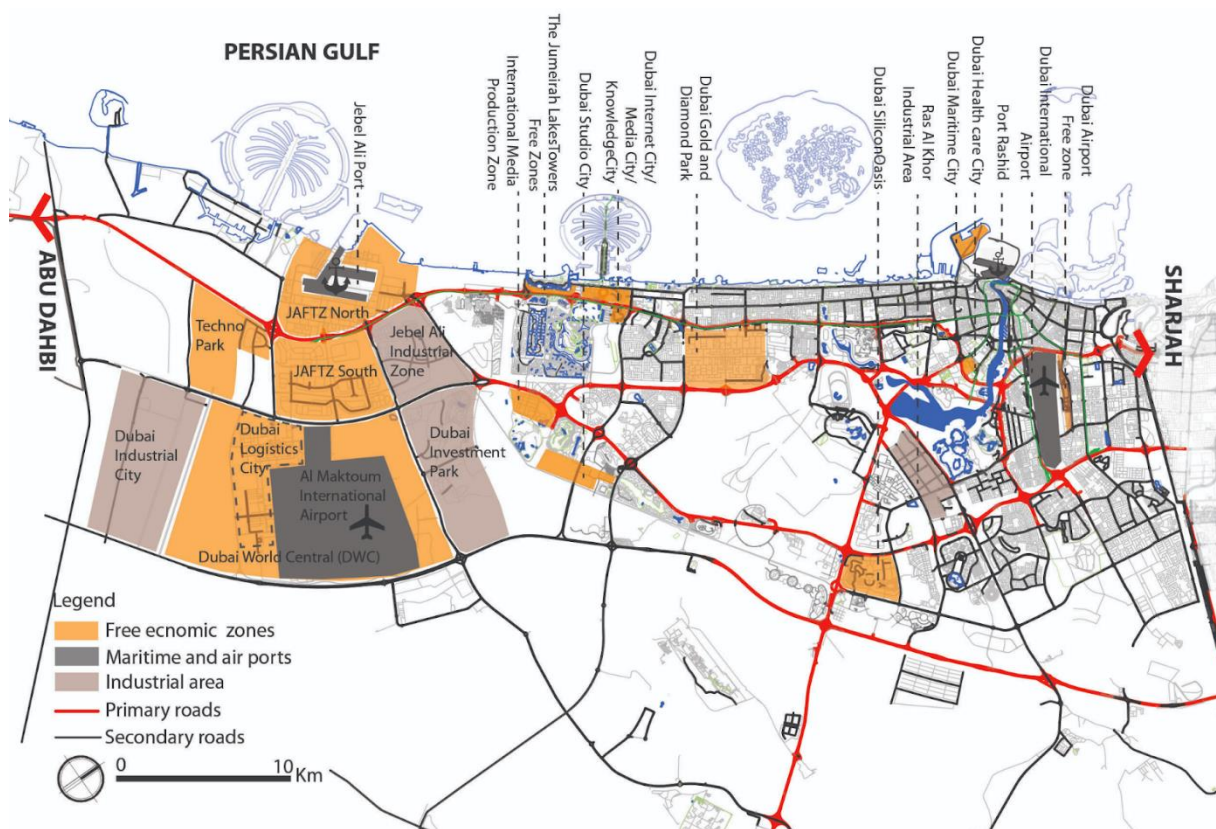
نمودار ۱. اقتصادهای در حال توسعه آسیا: اقتصادهای با بیشترین مناطق (آزاد یا) ویژه اقتصادی

مأخذ: گزارش آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل) در سال ۲۰۱۹.

مطابق گزارش آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل) در سال ۲۰۱۹، کشورهای شورای همکاری خلیج فارس از برنامه‌های مناطق ویژه اقتصادی (SEZ) برای حمایت از تحول راهبردی در صنایع کلیدی (مانند امور مالی) استفاده می‌کنند. بسیاری از آنها با بودجه عمومی ساخته شده‌اند و دارای امکانات پیشرفته‌ای هستند. آنکتاد معتقد است بارزترین نمونه‌های مناطق آزاد یا ویژه در امارات متحده عربی هستند، جایی که اولین منطقه آزاد در بندر جبل علی در سال ۱۹۸۵ ایجاد شد. هدف از ایجاد این منطقه، کمک به توسعه بندری بود که دور از مناطق پرجمعیت قرار داشت. فعالیت جبل علی با جذب شرکت‌های چندملیتی (MNEs^۱) آغاز شد و به دنبال موفقیت بندر جبل علی، مناطق ویژه در این کشور گسترش یافتند. بسیاری از مناطق آزاد در امارات متحده عربی به‌عنوان قطب صادرات مجدد فعالیت می‌کنند. در سال ۲۰۰۰، اولین منطقه آزاد غیرتجاری یعنی منطقه آزاد فناوری، تجارت الکترونیک و رسانه ایجاد شد که هدف آن سرمایه‌گذاری در طیف وسیعی از خدمات مرتبط با فناوری اطلاعات است. پس از آن، مناطق آزاد تخصصی دیگری از جمله شهر اینترنتی دبی، شهر رسانه‌ای دبی، دهکده دانش، مرکز چند کالای دبی و شهر مراقبت‌های بهداشتی دبی ایجاد شد. [۳۲]

تصویر ۱. مناطق آزاد کشور امارات

مأخذ: وبسایت portcityfutures [۳۳]

تصویر فوق محل قرارگیری برخی از مناطق آزاد کشور امارات را نمایش می‌دهد؛ در ادامه مهم‌ترین مناطق آزاد این کشور معرفی می‌شوند:^۱

منطقه آزاد جبل‌علی^۲ (JAFZA)

منطقه آزاد جبل‌علی واقع در ابوظبی از سال ۱۹۸۵ فعالیت خود را آغاز کرد و امروزه به‌عنوان قطب تجاری پیشرو در خاورمیانه شناخته می‌شود. این منطقه به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین مناطق آزاد جهان، میزبان هزاران شرکت تولیدکننده، بازرگان و صادرکننده از سراسر جهان است. منطقه آزاد جبل‌علی حدود ۲۴ درصد از کل جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به دبی را تأمین می‌کند و به لطف واقع بودن در کنار بندر جبل‌علی و نزدیکی به فرودگاه بین‌المللی آل‌مکتوم و فرودگاه بین‌المللی دبی، تسهیل ارتباطات بین‌المللی را برای شرکت‌ها تضمین می‌کند. همچنین این منطقه آزاد به سبب اتصال به ۱۵۰ بندر، حلقه‌ای اصلی در شبکه تجارت جهانی قلمداد می‌شود. منطقه آزاد جبل‌علی با دارا بودن امکانات انبارش و ذخیره‌سازی، فضاهای تجاری مجهز و زمین‌های صنعتی به شرکت‌ها امکان کاهش هزینه‌های عملیاتی

۱. مطالب این بخش از منابع مختلفی از جمله درگاه‌های مناطق مذکور و گزارش Free Zones in the UAE (تهیه شده توسط PKF International Limited) [۳۷] استخراج شده است.

2. Jebel Ali Free Zone

را می‌دهد. این منطقه، اولین منطقه آزاد در جهان است که در سال ۱۹۹۶ گواهینامه ISO را کسب کرده است. تعداد شرکت‌های ثبت شده در منطقه آزاد جبل‌علی تا سال ۲۰۲۱ به ۹۰۰۰ شرکت رسیده است.

منطقه آزاد شهر مصدر^۱

منطقه آزاد شهر مصدر میزبان شرکت‌هایی است که در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر، فناوری‌های پایدار، توسعه منابع انسانی، مراقبت‌های بهداشتی و خدمات اجتماعی تخصص دارند. مصدر که در حاشیه پایتخت ابوظبی واقع شده است، میزبان طیف گسترده‌ای از شرکت‌های صنعتی بزرگ، استارت‌آپ‌ها، صنایع کوچک و متوسط و شرکت‌های چندملیتی است. این منطقه خدمات پشتیبانی کسب‌وکار مانند صدور سریع مجوز و خدمات ویزای اقامت برای کارمندان و گزینه‌های اجاره مقرون‌به‌صرفه برای فضاهای اداری مشترک، دفاتر اجرایی و نیازهای تجاری بزرگ‌تر را ارائه می‌دهد.

شهر دریایی دبی^۲

شهر دریایی دبی با مساحتی بالغ بر ۲۴۹ هکتار، پیشگامان صنعت را از سراسر جهان جذب کرده و امکاناتی از قبیل بالاترین استانداردهای زیرساختی، حداقل هزینه‌های عملیاتی، پشتیبانی‌های لجستیک و محیطی مناسب برای همه نوع عملیات دریایی را به آنها ارائه می‌دهد. همچنین، این منطقه مجموعه گسترده و یکپارچه‌ای از خدمات را در پلتفرم‌های هوشمند در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌دهد. هدف منطقه شهر دریایی دبی، تأمین زیرساخت‌های کارآمد و پایدار منطقه آزاد، افزایش سرمایه‌گذاری در بخش دریایی و حمایت از توسعه یک جامعه تجاری مدرن و پیچیده دریایی است.

منطقه صنعتی خلیفه ابوظبی^۳

منطقه صنعتی خلیفه ابوظبی یکی از بزرگ‌ترین مراکز تجاری و صنعتی منطقه است که در مارس ۲۰۰۶ به‌عنوان بخشی از بازسازی بخش بنادر تجاری ابوظبی ایجاد شد. این منطقه صنعتی به بندر خلیفه متصل است و شرکت‌های بین‌المللی متخصص در حمل‌ونقل، توزیع، تولید، تجارت و انبارش را جذب می‌کند. منطقه صنعتی خلیفه با دسترسی به بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی، طیف گسترده‌ای از گزینه‌های آسان و شرایط انعطاف‌پذیر (از قبیل زیرساخت‌های با کیفیت بالا و شبکه‌های جاده‌ای و حمل‌ونقل) را برای تأسیس شرکت‌های جدید ارائه می‌دهد. همچنین این منطقه دارای انبارهای باکیفیت مجهز به اسکله‌های بارگیری برای کامیون‌ها و سایر فضاهای اجاره‌ای است.

شهر انتشارات شارجه^۴

منطقه آزاد شهر انتشارات شارجه زیرساخت مناسب برای کارآفرینان جهت راه‌اندازی کسب‌وکار در امارات متحده عربی را فراهم می‌کند. این منطقه آزاد بیش از ۱۵۰۰ فعالیت مجوز کسب‌وکار از جمله انتشارات، چاپ، تجارت عمومی، تجارت الکترونیک، کسب‌وکارهای فناوری اطلاعات و مشاوره را با قابلیت ترکیب فعالیت‌های بخش‌های مختلف ارائه می‌دهد. یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد این منطقه آزاد، امکان صدور مجوز دوگانه (فعالیت همزمان در سرزمین اصلی و منطقه آزاد) در آن است. فضاهای اداری مدرن، انبارها و فضاهای ذخیره‌سازی پیشرفته و همچنین فضاهای کاری مشترک و

1. Masdar City Free Zone
2. Dubai Maritime City
3. Khalifa Industrial Zone Abu Dhabi
4. Sharjah Publishing City

کافه‌ها از دیگر ویژگی‌های این منطقه آزاد است. [۳۴]

منطقه آزاد حمیره^۱

منطقه آزاد حمیره یک منطقه صنعتی در شارجه است که به‌عنوان محل فعالیت قریب به ۶۵۰۰ کسب‌وکار از بیش از ۱۶۰ کشور جهان عمل می‌کند. سازمان منطقه آزاد حمیره در سال ۱۹۹۵ ایجاد شد و به‌سرعت به یکی از سنگ بناهای توسعه صنعتی امارات متحده عربی تبدیل شد. منطقه آزاد حمیره دارای محیطی انعطاف‌پذیر و پویا بوده و انگیزه‌های رقابتی و فرصت‌های منحصر به فرد برای ایجاد کسب‌وکار در محیطی بدون مالیات، مالکیت کامل شرکت، معافیت از کلیه عوارض تجاری و امکان بازگشت سود و سرمایه را فراهم می‌کند. این منطقه آزاد مساحتی حدود بیست‌ودو کیلو متر مربع (۲.۲ هزار هکتار) دارد.

منطقه آزاد برج دریاچه‌های جمیرا^۲

منطقه آزاد برج دریاچه‌های جمیرا در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد. این منطقه دارای زیرساخت‌های مدرن و بسترهای شبکه تجاری است. در حال حاضر، برج‌های دریاچه جمیرا میزبان تقریباً ۷۰۰۰ شرکت هستند. منطقه آزاد برج دریاچه‌های جمیرا نه تنها در بخش کالاها، بلکه در بخش‌های مالی، لجستیک و بیمه نیز به جذب سرمایه‌گذاران خارجی می‌پردازد.

منطقه آزاد شهر اتومبیل و خودرو دبی^۳

منطقه آزاد شهر خودرو و اتومبیل دبی که در سال ۲۰۰۰ تأسیس شده و در رأس‌الخور دبی واقع شده، دارای مساحت کلی ۷۴ هکتار است. این منطقه با هدف صادرات مجدد خودروهای دست دوم به بازارهای آسیایی و آفریقایی، تحت نظر سازمان JAFZA (منطقه آزاد جبل‌علی) ایجاد شده است. منطقه آزاد مذکور زیرساخت‌های جامعی را برای پاسخگویی به تقاضاهای بالا در صنعت خودرو ارائه می‌دهد. اتصال بزرگراهی مناسب، دسترسی آسان به راه‌های هوایی و حمل‌ونقل دریایی و برخورداری از تمام امکانات لازم برای جابه‌جایی خودروها در داخل و خارج، از جمله خدماتی است که در این منطقه ارائه می‌شود. بسیاری از برندهای معروف خودرو در این منطقه فعالیت دارند.

بازرگانی دبی^۴

بازرگانی دبی اولین منطقه آزاد تجارت الکترونیکی است که یک اکوسیستم تجارت الکترونیک شکوفا را به برندهای مختلف در سطح منطقه و جهان ارائه داده و به آنها کمک می‌کند تا کسب‌وکار الکترونیکی خود را در خاورمیانه، شمال آفریقا و منطقه جنوب آسیا^۵ ایجاد و گسترش دهند. بازرگانی دبی که در منطقه ام‌رامول واقع شده است به سه خوشه اصلی تجارت، تدارکات و خدمات اجتماعی تقسیم می‌شود. همچنین در زمینه ارائه خدمات مختلفی مانند پشتیبانی راه‌اندازی کسب‌وکار، انبارداری و تحویل، خدمات فناوری تجارت الکترونیک، مشاوره استراتژی تجارت الکترونیک و مشاوره گمرکی فعال است.

1. Hamriyah Free Zone
2. Jumeirah Lake Towers Free Zone
3. Dubai Cars and Automotive Zone (DUCAMZ)
4. Dubai Commercality
5. Middle East, North Africa and South Asia (MENASA)

منطقه آزاد تجاری بندر خلیفه^۱ (KIZAD)

منطقه آزاد تجاری بندر خلیفه واقع در ابوظبی، به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از منطقه صنعتی خلیفه ابوظبی، یک پلتفرم پیشرفته برای تجارت، لجستیک و تولید است. این شرکت با داشتن مجموعه وسیعی از صنایع از جمله آلومینیوم، خودروسازی، فلزات، صنایع غذایی، دارویی و پلیمری، سرمایه‌گذاران متعددی را برای راه‌اندازی تسهیلات عظیم جذب کرده است و مجموعه‌ای از گزینه‌ها را برای دفاتر و انبارهای منطقه آزاد جهت تجارت و خرده‌فروشی و فضاهایی را برای صنایع سبک و سنگین ارائه می‌کند. شرکت‌ها می‌توانند از ارتباطات مناسب و زیرساخت‌های پیشرفته بندر خلیفه استفاده کنند.

منطقه آزاد شهر خلاق^۲

منطقه آزاد شهر خلاق که در سال ۲۰۰۷ در فجیره تأسیس شد، راه‌حل‌های تجاری مقرون‌به‌صرفه را برای تعداد زیادی از فعالیت‌های خلاقانه ارائه می‌دهد. این منطقه یک محیط کاری حرفه‌ای را برای سرمایه‌گذاران متخصص در زمینه مشاوره، آموزش، ارتباطات، بازاریابی، موسیقی، سرگرمی، طراحی و فناوری فراهم می‌کند. زیرساخت‌ها و امکانات منحصربه‌فرد منطقه آزاد و همچنین بسته‌های تجاری آن، شرکت‌ها را قادر می‌سازد تا مزیتی رقابتی در سطح محلی و جهانی کسب کنند.

منطقه آزاد عجمان^۳

منطقه آزاد عجمان به‌دلیل واقع بودن در نزدیکی فرودگاه عجمان، با تسهیل روند عرضه محصولات و همچنین واردات و صادرات محموله‌ها کارایی عملکرد شرکت‌ها را افزایش می‌دهد. این منطقه آزاد، خدمات دولتی و بانکی را برای ایجاد مشاغل و پلتفرم‌های هوشمند و کسب‌وکارهای دیجیتالی ارائه می‌دهد. همچنین با ارائه فرصت‌های امیدوارکننده، علاوه‌بر بسته‌های سفارشی که برای رفع نیازهای کارآفرینان و بازرگانان طراحی شده‌اند، الزامات سهل‌تری را برای تأسیس شرکت‌ها فراهم می‌کند. منطقه آزاد عجمان مزایای مختلفی از قبیل دفاتر اجرایی، محل کار منعطف، انبارهای سازگار با محیط زیست و محل اقامت نیروی کار را ارائه می‌دهد. از دیگر مزایای این منطقه می‌توان به هزینه‌های عملیاتی پایین، نیروی کار ماهر و ارائه مجوز برای شرکت‌های فعال در زمینه تجارت الکترونیک اشاره کرد.

منطقه آزاد فجیره^۴

منطقه آزاد فجیره از موقعیت استراتژیک خود به‌عنوان تنها امارت مشرف به ساحل شرقی امارات (مجاور با دریای عمان) بهره می‌برد. این بندر که در نزدیکی بندر فجیره قرار دارد، واردات و تأمین کالاها را در سراسر اقیانوس هند تسهیل می‌کند. مزایای ارائه شده به سرمایه‌گذاران شامل مواردی از قبیل دفاتر پیشرفته و انبارها در هزینه‌های عملیاتی مؤثر است. این منطقه آزاد رویه‌های سریع و انعطاف‌پذیری را برای تأسیس شرکت‌ها فراهم می‌کند و صادرات محصولات را به بازارهای بیش از ۵۰ کشور در آسیا، اروپا و منطقه عربی تسهیل می‌کند. این منطقه در زمینه بانکرینگ سوخت فعال است و میزبان سیزدهمین مجمع بین‌المللی بانکرینگ سوخت و سوخت‌گیری^۵ در مارس ۲۰۲۳ است.

1. Khalifa Port Free Trade Zone
2. Creative City Free Zone
3. Ajman Free Zone
4. Fujairah Free Zone
5. Bunkering & Fuel Oil Forum

پارک تحقیقات، فناوری و نوآوری شارجه^۱

پارک تحقیقات، فناوری و نوآوری شارجه، در سال ۲۰۱۶ با فرمان حاکم شارجه تأسیس شد. این پارک از نظر موقعیت راهبردی بین جاده فرودگاه شارجه و جاده دانشگاه شهر شارجه واقع شده است. هدف پارک تحقیقات، فناوری و نوآوری شارجه، توسعه و مدیریت یک اکوسیستم نوآوری در منطقه آزاد است و بر این اساس، تحقیق و توسعه را ترویج و از فعالیت‌های سازمانی و همکاری سه‌گانه صنعت، دولت و دانشگاه حمایت می‌کند. این پارک به‌طور مداوم به تلاش خود برای جذب و میزبانی کسب‌وکارهای دانش‌محور ادامه می‌دهد و عمدتاً بر موضوع‌هایی از قبیل فناوری، نوآوری در زمینه آب، انرژی‌های تجدیدپذیر، فناوری زیست‌محیطی، دیجیتالی‌سازی، طراحی صنعتی، حمل‌ونقل و لجستیک تمرکز دارد.

دبی جنوبی^۲ (شهر فرودگاهی آل مکتوم)

دبی جنوبی یک شهر نوظهور هوشمند و پایدار با وسعت ۱۴۵ کیلومتر مربع (۱۴.۵ هزار هکتار) است. دبی جنوبی جدیدترین پروژه توسعه امارات و محل برگزاری رویدادهایی مانند اکسپو ۲۰۲۰ و نمایشگاه هوایی دبی بوده است. فرودگاه بین‌المللی آل مکتوم نیز در این منطقه قرار دارد که قرار است پس از تکمیل به بزرگ‌ترین فرودگاه جهان تبدیل شود. این منطقه آزاد که به‌عنوان یک محیط اقتصادی یکپارچه برای پشتیبانی از انواع مشاغل و جوامع طراحی شده است، گزینه‌هایی در زمینه فناوری، رویدادها، رستوران‌ها و صنایع جدید ارائه می‌دهد. سرمایه‌گذاران می‌توانند از هزینه‌های عملیاتی پایین آن بهره‌مند شوند. پیش‌بینی می‌شود دبی جنوبی ۱ میلیون نفر را در خود جای داده و در چند سال آینده ۵۰۰ هزار شغل ایجاد کند.

مرکز بازرگانی جهانی دبی^۳

مرکز بازرگانی جهانی دبی در قلب منطقه تجاری دبی و نزدیک به مرکز برگزاری رویدادهای اصلی و نمایشگاه‌ها و کنفرانس‌های کلیدی قرار دارد. مرکز بازرگانی جهانی دبی از نظر نوآوری و بهره‌وری، محیطی بسیار رقابتی را برای کسب‌وکارهای نوپا و بین‌المللی فراهم می‌کند. این منطقه آزاد امکان تأسیس شرکت‌های مدیریت رویداد و همچنین مشاغل حرفه‌ای و تجاری را فراهم می‌کند.

منطقه طراحی دبی^۴

منطقه طراحی دبی جامعه رو به رشدی از متفکران خلاق در طراحی، هنر و خانه‌های مد بین‌المللی است. این پلتفرم که براساس اصول یک شهر هوشمند مبتنی بر نوآوری در حوزه اقتصادی دیجیتال ساخته شده، ترکیبی است از استعدادهای محلی و بین‌المللی، شرکت‌های متخصص در تولید نوآورانه و طرح‌های الهام‌بخش هنری و فرهنگی. این منطقه، استعدادهای جدید را با میزبانی رویدادهای مهم صنعت و ارائه انواع گزینه‌های اجاره^۵، پرورش داده و توانمند می‌کند.

1. Sharjah Research, Technology and Innovation Park
2. Dubai South
3. Dubai World Trade Centre
4. Dubai Design District
5. leasing options

شهر برون‌سپاری دبی^۱

شهر برون‌سپاری دبی که در سال ۲۰۰۷ تأسیس شد، زیرساختی یکپارچه برای خدمات برون‌سپاری فراهم کرده و به شرکت‌ها کمک می‌کند تا با شرکت‌های خارجی ارائه‌دهنده خدمات تجاری، ارتباط برقرار کنند. این منطقه آزاد، خدماتی از قبیل مراکز پشتیبانی، مراکز تماس، مراکز داده و انبارها را ارائه می‌دهد. همچنین در زمینه‌هایی مانند رویه مجوزهای تجاری، ثبت‌نام و ویزای کار برای شرکت‌ها، پشتیبانی عملیاتی فراهم می‌کند. این منطقه آزاد دارای محیط تجاری پر جنب‌وجوش و چندفرهنگی بوده و میزبان بسیاری از فعالیت‌های ورزشی، کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی است.

شهر بین‌المللی بشردوستانه^۲

شهر بشردوستانه بین‌المللی که در سال ۲۰۰۳ به‌عنوان یک سازمان غیرانتفاعی در دبی تأسیس شد، گروه‌هایی از قبیل آژانس‌های امدادی و خیریه، شرکت‌های درگیر در این فعالیت‌ها و گروه‌های بشردوستانه را در خود جای داده است. همچنین، این منطقه نقشی اساسی در تسهیل واکنش‌های اولیه به بحران‌ها و بلایای جهانی ایفا می‌کند. این منطقه آزاد به دلیل قرار گرفتن در شهر جبل‌علی، حمل‌ونقل سریع محموله‌ها را به اکثر نقاط جهان تسهیل می‌کند.

مرکز چند کالایی دبی^۳

مرکز چند کالایی دبی شامل شرکت‌هایی است که در زمینه طلا، الماس، فلزات گرانبها و پایه، چای، غلات غذایی و سایر کالاها فعالیت می‌کنند. این منطقه آزاد با دارا بودن بیش از ۸۰ برج مرتفع که در میان دریاچه‌ها قرار گرفته‌اند، بخش مرکزی توسعه مسکونی و تجاری برج دریاچه‌های جمیرا را تشکیل می‌دهد. در همه سطح مرکز چند کالایی دبی، مسیرهای مترو و اتوبوس تعبیه شده است. این مرکز به‌طور پیوسته در حال گسترش بوده و در زمینه ثبت شرکت‌های جدید به رکوردهایی تازه دست پیدا می‌کند. این منطقه صدها شرکت چندملیتی بزرگ، استارت‌آپ و کسب‌وکار کوچک را در خود جای داده است و خدماتی در سطح جهان، امکانات عالی و محیطی پر تکاپو را ارائه می‌کند. براساس رتبه‌بندی مجله fdi^۴ این منطقه آزاد در سال ۲۰۲۲ و برای هشتمین سال متوالی به‌عنوان منطقه آزاد سال شناخته شده است. بیش از ۲۱۰۰۰ شرکت فعال تا سال ۲۰۲۲ در منطقه آزاد چند کالایی دبی ثبت شده‌اند.

پارک علمی دبی^۵

این منطقه به‌عنوان اولین منطقه آزاد در خاورمیانه است که به پاسخگویی در زمینه نیازهای علمی اختصاص دارد. پارک علمی دبی صدها شرکت با بیش از ۳۰۰۰ متخصص علمی، فضاهای اداری درجه یک و آزمایشگاه را در خود جای داده است. این زیرساخت به پاسخگویی به نیازهای کارآفرینان، شرکت‌های کوچک و متوسط و شرکت‌های سهامی چند ملیتی فعال در بخش‌های تحقیقات علمی قادر است. منطقه آزاد مذکور از نوآوری حمایت می‌کند و محیط منعطف آن موجب تقویت تحقیقات علمی، خلاقیت و نوسازی شده و تعامل بین نهادهای دولتی، سرمایه‌گذاران و کارشناسان را تسهیل می‌کند.

1. Dubai Outsource City

2. International Humanitarian City

3. Dubai Multi Commodities Centre

۴. این رتبه‌بندی بین ۶۷ منطقه‌ای که مدارک خود را برای fdi ارسال کرده بودند، صورت گرفته است.

5. Dubai Science Park

واحه سیلیکونی دبی^۱

منطقه آزاد واحه سیلیکون دبی، با هدف ارتقای صنایع مرتبط با فناوری مدرن، زیرساخت‌های پیشرفته و خدمات تجاری در سال ۲۰۰۴ تأسیس شد. این منطقه، مشوق‌ها و مزایای متعددی از جمله دفاتر خدماتی، انبارهای با کاربری مختلط، امکانات تولیدی و سایر الزامات لجستیکی مدرن را فراهم می‌کند. منطقه آزاد مذکور دارای مساحت گسترده‌ای از زمین‌های صنعتی برای ساخت دفاتر مرکزی و منطقه‌ای، انبارها و مراکز توسعه، تولید، تدارکات و توزیع است. به‌غیر از پروژه‌های تجاری، واحه سیلیکون دبی در زمره معدود مناطق آزاد دارای مناطق مسکونی محسوب می‌شود.

شهر رسانه‌ای شارجه - شمس^۲

شهر رسانه‌ای شارجه که در ژانویه ۲۰۱۷ راه‌اندازی شد، میزبان شرکت‌های خلاق و رسانه‌ای بیش از ۱۶۰ کشور جهان است، با خدمات و پیشنهادهایی که به‌عنوان تسهیل‌کننده و کاتالیزور رشد و شکوفایی شرکت‌ها طراحی شده است. سرمایه‌گذاران می‌توانند با کمترین هزینه در این منطقه یک کسب‌وکار راه‌اندازی کنند. همچنین سرمایه‌گذاران با همان مجوز اولیه مجازند فعالیت‌های تجاری دیگری نیز انجام دهند. شمس با توجه به فاصله ۵ دقیقه‌ای از فرودگاه بین‌المللی شارجه و فاصله ۱۵ دقیقه‌ای از فرودگاه بین‌المللی دبی، در حال تبدیل شدن به یک مرکز جهانی خلاقیت در منطقه است.

منطقه آزاد بین‌المللی فرودگاه شارجه^۳

منطقه آزاد فرودگاه بین‌المللی شارجه یک مقصد تجاری و سرمایه‌گذاری با پیشرفته‌ترین زیرساخت‌های با کارایی بالا است. این منطقه روش‌های سریع و ساده ثبت شرکت و راه‌حل‌های تجاری مقرون‌به‌صرفه را ارائه می‌دهد و باعث می‌شود منطقه به‌عنوان میزبانی برای شرکت‌هایی در اندازه‌ها و تخصص‌های مختلف تبدیل شود. این منطقه آزاد هزاران شرکت را در خود جای داده و امکانات مختلفی را برای برآورده کردن انواع نیازهای تجاری ارائه می‌دهد. موقعیت استراتژیک آن به‌دلیل مجاورت فرودگاه بین‌المللی شارجه و نزدیکی آن به سایر بنادر و فرودگاه‌ها از مزایای این منطقه است.

منطقه آزاد فرودگاه‌های ابوظبی^۴

فرودگاه بین‌المللی ابوظبی، فرودگاه بین‌المللی العین و فرودگاه اجرایی البطین در سال ۲۰۱۱ تحت نظارت منطقه آزاد فرودگاه‌های ابوظبی به‌عنوان مناطق آزاد اعلام شدند. این منطقه آزاد با ساختاری برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های متخصص در صنایع هوانوردی، فضایی، دفاعی، لجستیک، فناوری اطلاعات و ارتباطات و صنایع سبک، مساحتی بیش از ۱۲ کیلومتر مربع (۱.۲ هزار هکتار) را دربرمی‌گیرد و دارای مناطق تجاری با کاربری چندگانه شامل واحدهای ذخیره‌سازی، دفاتر تجاری و زمین برای اجرای پروژه‌هاست.

1 Dubai Silicon Oasis

2 Sharjah Media City .Shams

3 Sharjah Airport International Free Zone

4 Abu Dhabi Airports Free Zone

مرکز مالی بین‌المللی دبی^۱

مرکز مالی بین‌المللی دبی یک مرکز مالی پیشرو برای خاورمیانه، آسیای جنوبی و آفریقا و جنوب آسیاست که با قوانین خصوصی و یک سیستم قضایی مستقل اداره می‌شود. این مرکز با زیرساخت‌های مدرن، امکانات عالی و خدمات پشتیبانی، به‌عنوان یک بورس مالی جهانی در رده بالایی قرار دارد و همچنین میزبان برخی از محبوب‌ترین رستوران‌ها، بوتیک‌ها و گالری‌های هنری دبی است. مرکز مالی بین‌المللی بیش از ۲۵۰۰۰ متخصص دارد که در بیش از ۲۰۰۰ شرکت ثبت شده فعالیت می‌کنند.

بازار جهانی ابوظبی^۲

بازار جهانی ابوظبی، یک منطقه مالی واقع در قلب شهر ابوظبی است. این منطقه آزاد که فقط ۱۵ دقیقه از بندر زاید و ۳۰ دقیقه از فرودگاه بین‌المللی ابوظبی فاصله دارد، یک سیستم صدور مجوز دوگانه منحصربه‌فرد را ارائه می‌دهد. بر این اساس شرکت‌های ثبت‌شده می‌توانند مجوز تجاری دیگری نیز دریافت کنند و برای این کار می‌بایست به دپارتمان توسعه اقتصادی ابوظبی^۳ درخواست ارائه نمایند تا به آنها اجازه داده شود که فعالیت‌های تجاری خود را خارج از حوزه قضایی بازار جهانی ابوظبی گسترش دهند.

شهر اینترنتی دبی^۴

شهر اینترنتی دبی که در سال ۱۹۹۹ تأسیس شد با ارائه زیرساخت‌های لازم، خدمات کارآمد و رقابتی برای مدیریت عملیات ارائه می‌دهد و پایگاهی راهبردی برای شرکت‌هایی است که بازارهای نوظهور را هدف قرار می‌دهند. شهر اینترنتی دبی شامل ساختمان‌های تجاری مدرن، دفاتر، بوتیک، فضاهای خرده‌فروشی و هتل‌هاست. این منطقه یک سیستم حمایتی برای ایده‌های نوآورانه و تبادل دانش فراهم کرده و از رهبری فکری از طریق رویدادهای تخصصی پشتیبانی می‌کند. برخی از بزرگ‌ترین شرکت‌های فناوری جهان در شهر اینترنتی دبی دفاتر منطقه‌ای خود را تأسیس کرده‌اند.

توفور ۵۴^۵

توفور ۵۴ در سال ۲۰۰۸ در ابوظبی تأسیس شد و به‌سرعت به مقصدی پیشرو برای شرکت‌های رسانه‌ای محلی و بین‌المللی، ارائه‌دهندگان محتوا و خدمات، و فناوری‌های پیشرفته از سراسر جهان تبدیل شد. این منطقه زیرساخت‌های پیشرفته و خدمات جامعی مانند فضاهای اداری قابل تنظیم، امکانات در کلاس جهانی، ابتکارات آموزشی و توسعه استعدادها و خدمات پشتیبانی کسب‌وکار را به سرمایه‌گذاران ارائه می‌دهد. توفور ۵۴ میزبان صدها استارت‌آپ رسانه‌ای است.

1 Dubai International Financial Centre

2. Abu Dhabi Global Market

3. Department of Economic Development

4. Dubai Internet City

5. Twofour 54

منطقه آزاد ام‌القوین^۱

منطقه آزاد ام‌القوین بسته‌های شروع کسب‌وکار سهل و انعطاف‌پذیری را ارائه داده و یک محیط سرمایه‌گذاری برای شرکت‌های کوچک و متوسط و شرکت‌های بزرگ فراهم می‌کند. این منطقه آزاد بر تأمین نیازهای هر سرمایه‌گذار با گزینه‌های اجاره مؤثر، تنظیمات مختلف فضای اداری برای کار و ذخیره‌سازی، نرخ‌های رقابتی و صدور چندین نوع مجوز تمرکز دارد. منطقه مذکور از نظر موقعیت جغرافیایی در نزدیکی بنادر اصلی امارات متحده عربی قرار دارد و می‌توان به راحتی از فرودگاه بین‌المللی دبی و فرودگاه بین‌المللی شارجه به آن دسترسی داشت.

منطقه آزاد شهر رسانه‌ای عجمان^۲

منطقه آزاد شهر رسانه‌ای عجمان با هدف تقویت رقابت در بین مشاغل محلی و منطقه‌ای با یک محیط تجاری الهام‌بخش و حرفه‌ای ایجاد شده است. این منطقه کارآفرینان و شرکت‌های کوچک و متوسط متخصص در بخش رسانه را از طریق طیف گسترده‌ای از بسته‌های صدور مجوز در خود جای می‌دهد. فضاهای کاری مشترک، ثبت‌نام آسان، فرایندهای منعطف و مشاوران حرفه‌ای در هر مرحله از تشکیل شرکت، از مزایای عمده برای سرمایه‌گذاران است. این منطقه آزاد همچنین مجوز اینفلوئنسر (الگوی رسانه‌ای تأثیرگذار) رسانه‌های اجتماعی را ارائه می‌دهد که این مجوز برای همه مروجین محصول/برند و اینفلوئنسرهای فعال در امارات متحده عربی اجباری است.

منطقه آزاد میدان^۳

منطقه آزاد میدان به‌عنوان منطقه آزاد اقتصادی مدرن در قلب دبی، نزدیک به مهم‌ترین نقاط دیدنی امارات قرار دارد و مزیت‌های استراتژیک به سرمایه‌گذاران ارائه می‌دهد. این منطقه با فراهم کردن فضاهای اداری باز و دفاتر، انواع مشاغل از جمله شرکت‌های تجاری، مشاوره، سرمایه‌گذاری و اداری را میزبانی می‌کند.

شهر مراقبت‌های بهداشتی دبی^۴

شهر مراقبت‌های بهداشتی دبی که در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد، در دو مرحله توسعه یافت. در فاز اول، بیمارستان‌ها، کلینیک‌ها، مراکز پزشکی و امکانات مراقبت‌های بهداشتی و همچنین آموزش پزشکی دانشگاهی تأسیس شد. مرحله دوم، بر مراقبت‌های بهداشتی و سلامتی پیشگیرانه متمرکز بود. شهر مراقبت‌های بهداشتی دبی بهترین شیوه‌ها و استانداردهای بین‌المللی را اتخاذ می‌کند و یک چارچوب نظارتی قوی و پاسخگوی متغیر را برای جذب برندهای پیشرو در جهان در زمینه مراقبت‌های بهداشتی و آموزش پزشکی ارائه می‌دهد. همچنین، رویه‌های آسان و انعطاف‌پذیری را برای سرمایه‌گذاران جهت ایجاد کسب‌وکار در بخش‌های پزشکی، آموزشی، خرده‌فروشی و رفاه فراهم می‌کند.

شهر آکادمیک بین‌المللی دبی^۵

شهر آکادمیک بین‌المللی دبی از زمان آغاز به کار در سال ۲۰۰۷، دانشگاه‌های معتبر و تعداد زیادی دانشجوی بین‌المللی را جذب کرده و موقعیت خود را به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین مجتمع‌های اختصاص یافته به آموزش عالی در جهان تثبیت کرده است. شهر آکادمیک بین‌المللی دبی از طریق بیش از ۲۷ دانشگاه بین‌المللی واقع در آن، بیش از ۵۰۰ برنامه

1. Umm Al-Quwain Free Zone
2. Ajman Media City Free Zone
3. Meydan Free Zone
4. Dubai Healthcare City
5. Dubai International Academic City

دانشگاهی و دوره‌های آموزش الکترونیکی را در زمینه‌های مختلف ارائه می‌دهد.

شهر تولید دبی^۱

شهر تولید دبی (منطقه تولید رسانه بین‌المللی سابق) در سال ۲۰۰۳ به‌عنوان یک منطقه آزاد برای فعالیت اختصاصی در زمینه تولیدات رسانه‌ای و چاپی تأسیس شده است. این منطقه میزبان مشاغل در زمینه‌های مرتبط با انتشار، چاپ و بسته‌بندی، زیرساخت‌های هوشمند و پیشرفته است؛ در این راستا با ارائه دفاتر تجاری و انبارها پیش‌نیاز کارایی عملیاتی را فراهم می‌کند و در نتیجه نرخ موفقیت را افزایش می‌دهد.

شهر استودیو دبی^۲

شهر استودیو دبی که در سال ۲۰۰۵ تأسیس شد، یک منطقه آزاد است که به فعالیت در زمینه تولیدات تلویزیونی، رادیویی و فیلم اختصاص دارد. همچنین شامل استودیوهای تولیدی تخصصی در زمینه موسیقی، سینما و تلویزیون است که مطابق با استانداردهای بین‌المللی، همراه با سطوح بالای خدمات طراحی شده‌اند. در این منطقه آزاد شرکت‌های تولید، تدوین و مونتاژ، آژانس‌های بازیگری و استعدادیابی حرفه‌ای، شرکت‌های طراحی لباس، آژانس‌های انیمیشن و متخصصان چاپ فعالیت دارند. امکانات این منطقه شامل انبارهای ذخیره‌سازی، کارگاه‌ها و فضاهای اداری مناسب است.

شهر رسانه‌ای دبی^۳

شهر رسانه‌ای دبی یک منطقه آزاد است که به انواع و اقسام رسانه‌ها اختصاص دارد. این منطقه در سال ۲۰۰۱ در دبی تأسیس شد و شامل شرکت‌ها و مؤسسه‌های عمده متخصص در زمینه‌های رسانه و ارتباطات است. همچنین شهر رسانه‌ای دبی شامل رستوران‌ها، هتل‌ها، مراکز بهداشتی و ورزشی و امکانات تفریحی و خدماتی است. این منطقه آزاد دارای یک محیط کاری یکپارچه و الگوهای مالکیت بسیار انعطاف‌پذیر است که همچنان هزاران سرمایه‌گذار شرکتی و فردی را به خود جذب می‌کند. [۳۵]

پارک محیط زیست و انرژی^۴

این منطقه آزاد در ۵ ژوئن ۲۰۰۷ راه‌اندازی شد. پارک محیط زیست و انرژی یک مقصد اختصاصی برای شرکت‌های فعال در انرژی‌های پاک، توسعه پایدار و فناوری‌های زیست‌محیطی است و در این زمینه به ارائه خدمات و امکانات رفاهی به شرکت‌های فعال در زمینه محیط زیست می‌پردازد. این منطقه آزاد بیش از ۸ میلیون فوت مربع (۷۴ هکتار) مساحت دارد که دفتر، مرکز تحقیقات، امکانات مسکونی، آموزشی و تفریحی را دربرمی‌گیرد.

دهکده دانش دبی^۵

دهکده دانش دبی که در سال ۲۰۰۳ تأسیس شد، به مدیریت منابع انسانی و تعالی یادگیری اختصاص یافته است. این منطقه آزاد با بیش از ۴۵۰ شرکت، بسیاری از بخش‌های تجاری تخصصی از جمله توسعه منابع انسانی، زبان‌شناسی، ارزیابی و آزمایش، تحقیق و توسعه، مشاوره منابع انسانی، توسعه محتوا و خدمات دانشگاهی را پوشش می‌دهد.

1. Dubai Production City
2. Dubai Studio City
3. Dubai Media City
4. Environment and Energy Park
5. Dubai Knowledge Village

پارک بیوتکنولوژی و تحقیقات دبی^۱

پارک بیوتکنولوژی و تحقیقات دبی بزرگ‌ترین خوشه صنعتی علوم زیستی در خاورمیانه است. شرکت‌های حاضر در این پارک متخصص در دستگاه‌های زیست‌پزشکی، بیوتکنولوژی، لوازم آرایشی، آنزیم‌ها و سازمان‌های تحقیقاتی هستند. این پارک از موقعیت استراتژیک با زیرساخت‌های کلاس جهانی برخوردار است که طیف وسیعی از تسهیلات شامل دفاتر، فضای آزمایشگاهی، انبارها و زمین برای عملیات تولید و تحقیق و توسعه را ارائه می‌دهد. مجموعه علوم زیستی اطراف پارک شامل هتل‌ها، امکانات خرده‌فروشی، بیمارستان، مدارس و امکانات مسکونی برای اطمینان از سبک زندگی با کیفیت مناسب در پارک است.

منطقه تولید رسانه بین‌المللی^۲

منطقه بین‌المللی تولید رسانه یک منطقه تولید رسانه دوستدار محیط زیست است. این منطقه آزاد در مساحت ۴۳ میلیون فوت مربع (حدود ۴۰۰ هکتار) ساخته شده است. اولین خوشه تولیدی منطقه که بر صنعت چاپ و نشر متمرکز است، زیرساخت‌های کلاس جهانی را برای فعالیت‌های تولید چاپ و انتشار فراهم می‌کند. این شرکت‌ها از طیف وسیعی از مالیات‌ها از جمله مالیات ماشین‌آلات، تجهیزات، مواد خام و قطعات یدکی مورد استفاده در صنعت معاف هستند. در این منطقه به منظور سهولت عملیات شرکت‌ها، قوانین حاکم بر تولید رسانه‌ها ساده شده‌اند.

منطقه آزاد شهر رسانه‌ای رأس‌الخیمه^۳

منطقه آزاد شهر رسانه‌ای رأس‌الخیمه در ژانویه ۲۰۰۶ راه‌اندازی شد. با توجه به افزایش هزینه‌های زندگی در دبی، رأس‌الخیمه می‌تواند به مکان جایگزینی برای زندگی تبدیل شود. در منطقه آزاد شهر رسانه‌ای رأس‌الخیمه به سرمایه‌گذارانی که به راه‌اندازی امکانات رسانه‌ای شامل چاپخانه، استودیوی فیلم، آژانس تبلیغاتی، دفتر مجله یا استودیوی تلویزیونی علاقه‌مندند، زمین اجاره داده می‌شود.

منطقه آزاد رأس‌الخیمه^۴

این منطقه آزاد تجاری میزبان بیش از ۱۳۰۰۰ شرکت چندملیتی از بیش از ۱۰۰ کشور جهان است. موقعیت استراتژیک منطقه آزاد رأس‌الخیمه عامل جذابی است که سرمایه‌گذاران را به بازارهای در حال رشد خاورمیانه، شمال آفریقا، اروپا و همچنین آسیای جنوبی و مرکزی متصل می‌کند. شرکت‌ها می‌توانند هنگام راه‌اندازی شرکت در منطقه آزاد رأس‌الخیمه براساس نیاز خود، از میان چهار پارک منطقه آزاد شامل پارک تجاری، پارک فناوری، پارک صنعتی و منطقه آکادمی مکان مورد نظر را برای فعالیت انتخاب کنند.

شهر دریایی رأس‌الخیمه^۵

شهر دریایی رأس‌الخیمه به‌عنوان یک منطقه آزاد در دسامبر ۲۰۰۹ ایجاد شد. منطقه آزاد شهر دریایی رأس‌الخیمه بهترین امکانات بندری بین‌المللی را با مزیت‌های تجاری برای شرکت‌هایی که به دنبال روش‌های تجاری مقرون‌به‌صرفه، ایمن، شفاف و با بهترین مزایای مالیاتی هستند، ترکیب می‌کند. شهر دریایی رأس‌الخیمه به مناطقی برای استفاده مشخص از قبیل خرده‌فروشی، انبارداری،

1. DuBiotech
2. International Media Production Zone
3. Ras Al Khaimah Media City free zone
- 4-Ras-Al-khaimah Free Trade Zone
5. Ras Al Khaimah Maritime City

حمل‌ونقل عمومی محموله، تولید و ساخت صنعتی، ذخیره‌سازی مخازن و کشتی‌سازی یا تعمیرات تقسیم می‌شود.

شهر نساجی دبی^۱

شهر نساجی دبی که در سال ۲۰۰۶ تکمیل شد، یک سرمایه‌گذاری مشترک بین اتحادیه بازرگانان نساجی دبی (TEXMAS)، بندر دبی و اداره گمرک برای تسهیل صنعت نساجی در منطقه دبی و گسترش آن به سایر نقاط جهان است. منطقه شهر نساجی دبی انواع مختلفی از فعالیت‌های تجاری در زمینه منسوجات را امکان‌پذیر می‌کند.

منطقه آزاد مرکز گل دبی^۲

منطقه آزاد مرکز گل دبی با هدف امور مربوط به واردات و صادرات گل توسعه یافته است و یکی از قطب‌های اصلی حمل‌ونقل گل در جهان است. این مرکز در فرودگاه بین‌المللی دبی واقع شده است. از آنجا که حمل‌ونقل گل نیازمند تدابیر ویژه‌ای است، این منطقه به‌طور ویژه در جهت حمل‌ونقل هوایی گل کاربرد دارد. همچنین، در این منطقه برای نگهداری گل امکانات پیشرفته‌ای تعبیه شده است. ایجاد این منطقه کیفیت خدمات ارائه شده از سوی خدمات لجستیک مدرن را افزایش می‌دهد و راه‌حل‌های مناسبی را برای حمل‌ونقل کالاهای مربوط به صنعت گلکاری با زمان حمل‌ونقل سریع‌تر، ظرفیت‌های جابه‌جایی مناسب و درجه کارایی بالا فراهم می‌کند.

پارک طلا و الماس دبی^۳

پارک طلا و الماس دبی در سال ۲۰۱۱ با هدف تبدیل شدن به گنجینه‌ای از بهترین جواهرات جهان، سنگ‌های قیمتی، طلا، نقره، پلاتین و لوازم شخصی گران‌قیمت تأسیس شد. پارک طلا و الماس که در جاده شیخ زاید واقع شده است، مجموعه‌ای از جواهرات و شمش‌های تماشایی به ارزش میلیون‌ها دلار ارائه می‌دهد. مشتریان می‌توانند طرح‌های اختصاصی خود را برای ساخت به‌صورت سفارشی در اختیار صنعتگران ماهر و باتجربه قرار دهند.

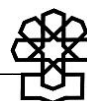
منطقه آزاد فرودگاه دبی

منطقه آزاد فرودگاه دبی که در سال ۱۹۹۶ تأسیس شد، یکی از مناطق آزاد مهم خاورمیانه است که با سرعت زیادی در حال توسعه است. این منطقه آزاد که یکی از معتبرترین و پیشرفته‌ترین مناطق آزاد دبی است با ارائه محیطی مناسب برای کسب‌وکار، زیرساخت‌های در کلاس جهانی، معافیت‌های مالیاتی، امکان بازگشت کامل درآمد، مالکیت کامل و امکانات استثنایی، پایگاهی ایدئال برای انجام تجارت در خاورمیانه است. این منطقه در کنار فرودگاه بین‌المللی دبی واقع شده است.

عملکرد مناطق آزاد امارات

براساس اطلاعات ارائه شده در درگاه رسمی وزارت اقتصاد امارات به‌طور متوسط ۳۳.۵ درصد از مبادلات تجاری این کشور از طریق مناطق آزاد صورت می‌گیرد. جدول ۲ سهم مناطق آزاد از کل مبادلات تجاری این کشور را طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱ نشان می‌دهد.

1. Dubai Textile City
2. Dubai Flower Centre (DFC) Free Zone
3. Dubai Gold and Diamond Park

جدول ۲. سهم مناطق آزاد از مبادلات تجاری امارات (۲۰۱۱-۲۰۲۱)

سال	سهم مناطق آزاد از کل مبادلات تجاری کشور امارات (درصد)
۲۰۱۱	۲۸.۸
۲۰۱۲	۲۹.۸
۲۰۱۳	۳۲.۵
۲۰۱۴	۳۳.۲۰
۲۰۱۵	۳۱.۹
۲۰۱۶	۳۱.۰۳
۲۰۱۷	۳۳.۳۰
۲۰۱۸	۳۷.۰۴
۲۰۱۹	۳۹.۱
۲۰۲۰	۳۵.۳
۲۰۲۱	۳۶.۷

مأخذ: درگاه رسمی وزارت اقتصاد امارات [۳۶]

افزایش سهم مناطق آزاد به هدف تنوع‌بخشی به اقتصاد امارات کمک بسیاری کرده است. همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، در سال ۲۰۲۱ سهم مناطق آزاد امارات از کل مبادلات تجاری این کشور به رقم ۳۶.۷ درصد رسیده است. در جدول ۳ و نمودار ۲ حجم مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات در قالب واردات، صادرات و صادرات مجدد طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱ نشان داده شده است.

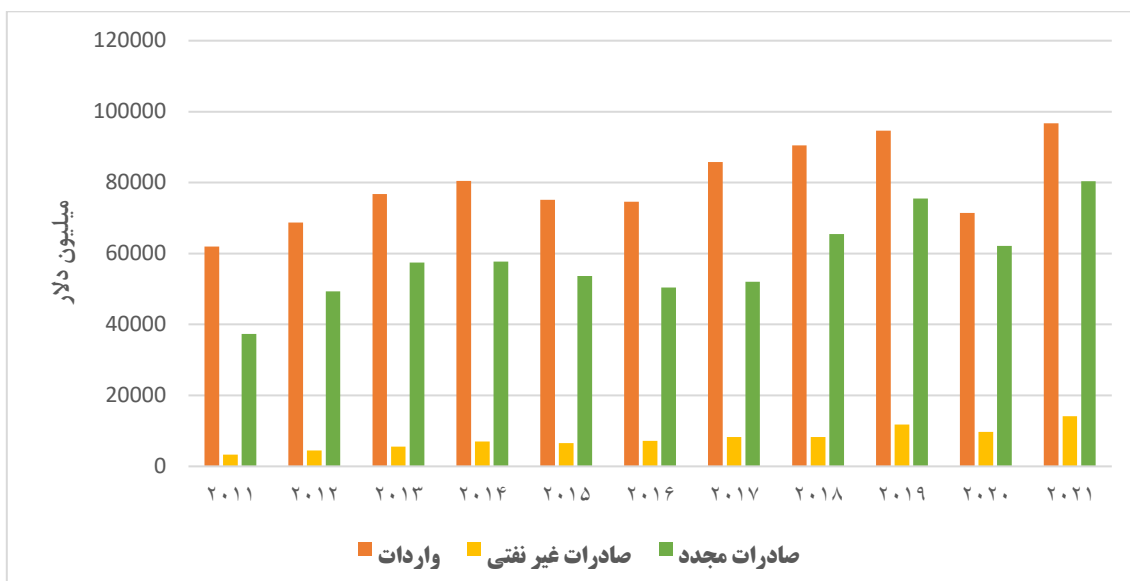
جدول ۳. واردات، صادرات و صادرات مناطق آزاد تجاری امارات طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱

(میلیارد دلار)

۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	رویه
۹۶.۶	۷۱.۴	۹۴.۶	۹۰.۴	۸۵.۸	۷۴.۶	۷۵.۱	۸۰.۴	۷۶.۷	۶۸.۷	۶۲.۰	واردات
۱۴.۱۶	۹.۷۳	۱۱.۷۸	۸.۲۳	۸.۲۷	۷.۱۶	۶.۵۹	۶.۹۹	۵.۵۵	۴.۴۴	۳.۲۹	صادرات غیرنفتی
۸۰.۳۴	۶۲.۱۲	۷۵.۴	۶۵.۵	۵۲.۰۵	۵۰.۳۸	۵۳.۶	۵۷.۷	۵۷.۴۷	۴۹.۳	۳۷.۳	صادرات مجدد
۱۹۱.۱	۱۴۳.۳	۱۸۱.۸	۱۶۴.۱	۱۴۶.۱	۱۳۲.۱	۱۳۵.۳	۱۴۵.۱	۱۳۹.۷	۱۲۲.۴	۱۰۲.۶	مجموع

مأخذ: همان.

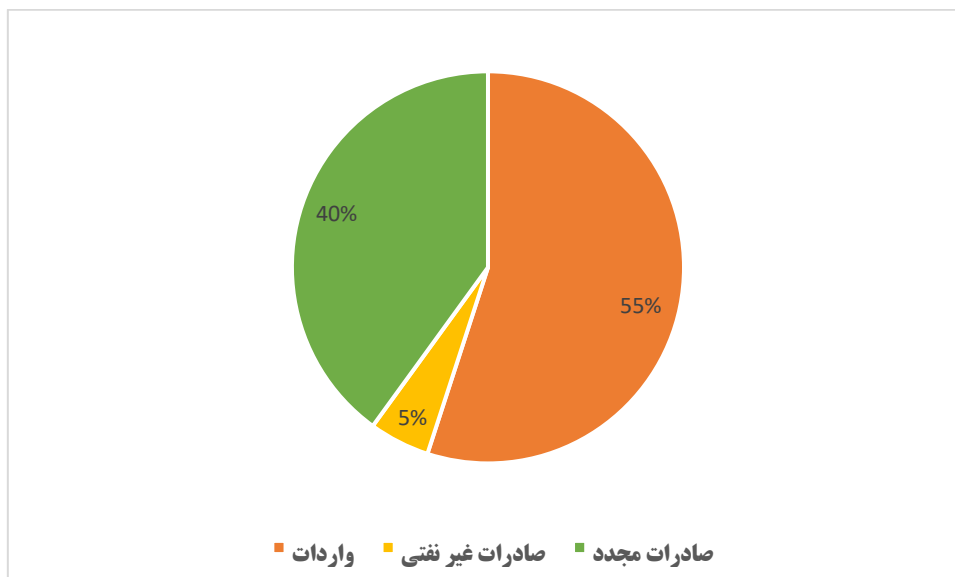
نمودار ۲. مقایسه مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول و نمودار فوق، طی بازه زمانی (۲۰۱۱-۲۰۲۱) به‌طور متوسط، ۵۵ درصد از فعالیت‌های تجاری مناطق آزاد امارات در قالب واردات، ۴۰ درصد در قالب صادرات مجدد و ۵ درصد در قالب صادرات غیرنفتی صورت گرفته است.

نمودار ۳. سهم واردات، صادرات و صادرات مجدد از کل مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات

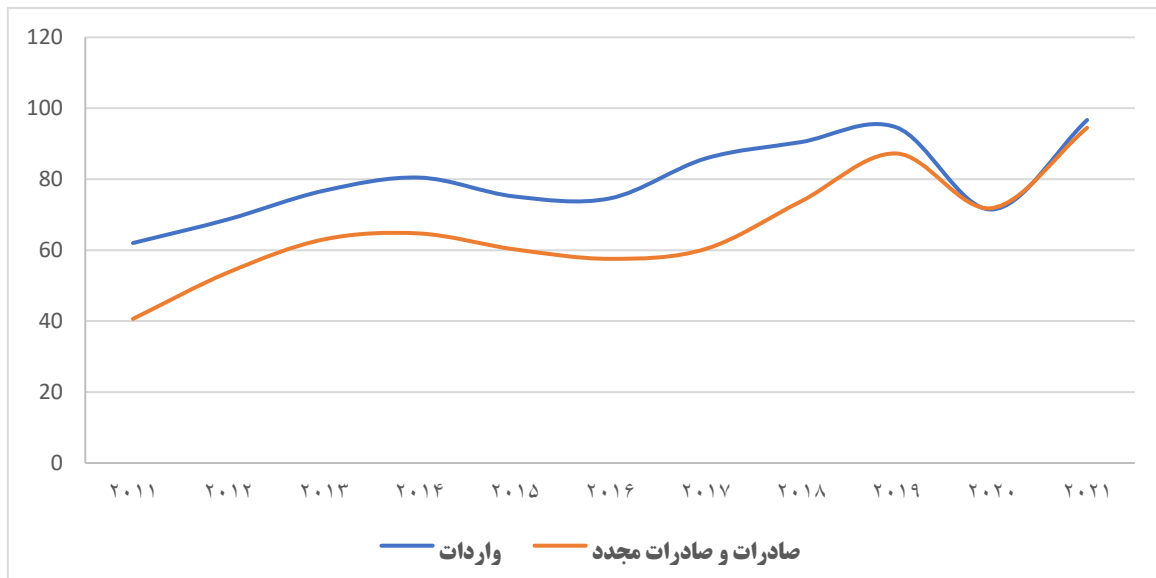

مأخذ: همان.

به‌طور کلی واردات به مناطق آزاد بیشترین سهم را در کل مبادلات تجاری این کشور داشته است. به‌عبارت‌دیگر در اغلب سال‌های مورد مطالعه، تراز تجاری مجموع مناطق آزاد تجاری امارات منفی بوده است اما از سال ۲۰۲۰ میزان صادرات و واردات مناطق آزاد به یکدیگر نزدیک شده است. به‌طور کلی در سال‌های اخیر سهم صادرات و صادرات مجدد در مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات به‌تدریج افزایش یافته است؛ به‌ویژه در سال ۲۰۲۰ مجموع صادرات و صادرات مجدد بیش از واردات به مناطق آزاد این کشور بوده است.

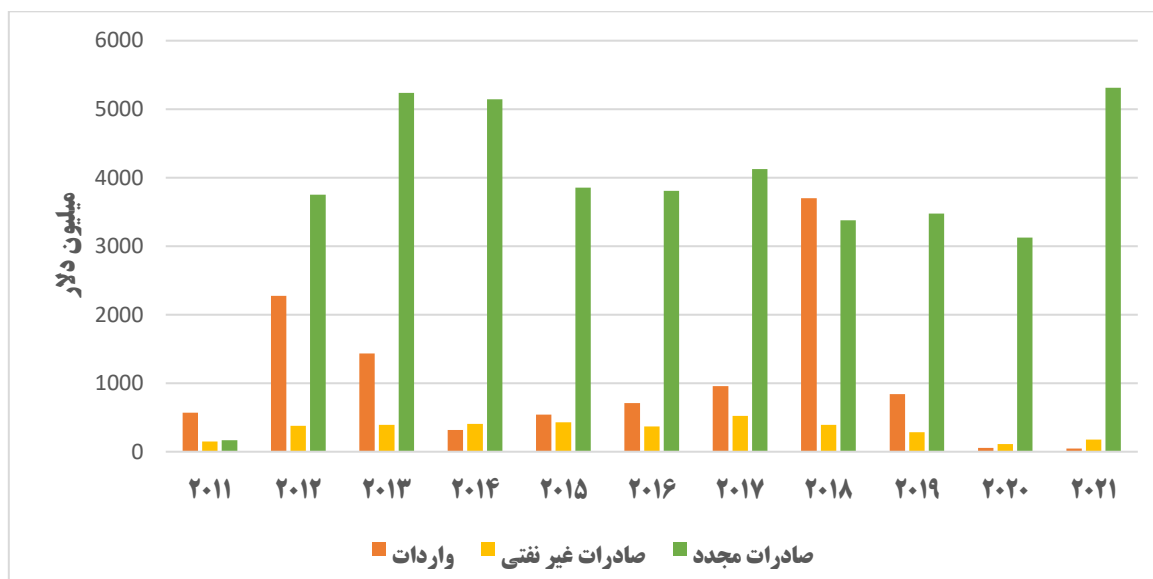
نمودار ۴. روند مجموع صادرات و صادرات مجدد در مقابل واردات به مناطق آزاد امارات (میلیارد دلار)

مأخذ: همان.

نمودار زیر مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات در قالب واردات، صادرات و صادرات مجدد با کشورمان را نشان می‌دهد. براساس این نمودار ملاحظه می‌شود که عمده مبادلات تجاری صورت گرفته بین مناطق آزاد تجاری امارات و کشورمان در قالب صادرات مجدد بوده است و در واقع ایران یکی از مقاصد اصلی صادرات مجدد این کشور تلقی می‌شود. صادرات غیرنفتی به ایران و واردات از ایران (به‌جز در سال‌های ۲۰۱۱، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۸)، سهم اندکی از تجارت مناطق آزاد امارات با ایران داشته است.

نمودار ۵. مبادلات تجاری مناطق آزاد امارات با جمهوری اسلامی ایران (۲۰۱۱-۲۰۲۱)

مأخذ: همان.

انواع مجوزها در مناطق آزاد امارات

شرکت‌ها پس از ثبت در مناطق آزاد امارات برای شروع فعالیت باید مجوز مربوط به حیطه فعالیت خود را دریافت کنند. این مجوزها تا زمانی که قرارداد اجاره معتبر باشد، سالانه قابل تمدید هستند.

در این راستا، مجوز تجارت عمومی^۱ به فعال اقتصادی این امکان را می‌دهد که هر نوع کالایی را مطابق با قوانین و مقررات منطقه وارد، صادر، توزیع و ذخیره کند. مجوز تجارت^۲ امکان واردات، صادرات، توزیع و انبار را تنها برای اقلام مشخص می‌دهد.

مجوز صنعتی^۳ به دارنده اجازه می‌دهد تا مواد خام را وارد کرده، محصولات مشخص شده را تولید و محصولات نهایی را صادر کند.

مجوز صنعتی ملی^۴ برای شرکت‌های تولیدی است که حداقل ۵۱٪ سهام آن متعلق به تبعه‌های شورای همکاری خلیج فارس باشد. این مجوز مشروط به آنکه ارزش افزوده ایجاد شده توسط شرکت حاضر در منطقه آزاد حداقل ۴۰ درصد ارزش کالا باشد، امکان فروش بدون عوارض گمرکی در داخل قلمرو گمرکی امارات را فراهم می‌کند.^[۳۷]

مجوز خدمات^۵ به سرمایه‌گذار اجازه می‌دهد تا خدمات مشخص شده در مجوز را در محدوده منطقه آزاد ارائه دهد. خدمات مشاوره شامل مدیریت، امور مالی، سرمایه‌گذاری، مسائل حقوقی، روابط کار، توسعه صنعتی و بازاریابی است. سایر خدمات شامل پشتیبانی‌های لجستیکی از قبیل رستوران‌ها یا فروشگاه‌های مواد غذایی، خدمات پذیرایی،

1. General Trading License
2. Trading/Commercial License
3. Industrial License
4. National Industrial Licenses
5. Services License

اژانس‌های مسافرتی، اوقات فراغت و فعالیت‌های اجتماعی، بیمه، حمل‌ونقل، حسابداری و خدمات حسابرسی است.^[۳۸] به‌علاوه در برخی از مناطق آزاد امارات امکان دریافت مجوز کسب‌وکار دوگانه^۱ برای سرمایه‌گذاران وجود دارد. داشتن مجوز دوگانه سرمایه‌گذاران را قادر می‌سازد تا با استفاده از مجوز دریافت شده از سازمان منطقه آزاد مربوطه، در سرزمین اصلی امارات نیز فعالیت تجاری داشته باشند. برای مثال، منطقه آزاد شهر انتشارات شارجه با ارائه مجوز دوگانه به سرمایه‌گذاران امکان ارائه هم‌زمان خدمات را در منطقه آزاد و سرزمین اصلی می‌دهد.

مشوق‌ها و معافیت‌های مناطق آزاد

به‌طور کلی، مشوق‌ها و معافیت‌های در نظر گرفته شده در اغلب مناطق آزاد امارات مشابه یکدیگر هستند. برخی از مهم‌ترین معافیت‌ها و مشوق‌های در نظر گرفته شده در مناطق آزاد امارات شامل موارد زیر است که در ادامه به تشریح برخی از موارد پرداخته خواهد شد:

- امکان مالکیت ۱۰۰ درصدی برای سرمایه‌گذاران خارجی
- بازگشت ۱۰۰ درصدی سرمایه و سود
- مراحل راه‌اندازی سریع و آسان کسب‌وکار
- امکان توسعه کسب‌وکار
- گزینه‌های متعدد با هزینه‌های رقابتی
- معافیت ۱۰۰ درصدی از مالیات بر شرکت و درآمد
- معافیت ۱۰۰ درصدی از حقوق گمرکی^۲
- قوانین و مقررات مستقل
- دسترسی آسان به بازارهای منطقه‌ای و جهانی
- اشتغال کارگران و کارمندان خارجی
- زیرساخت مدرن و پیشرفته^[۳۹]

فرایند راه‌اندازی آسان:

فرایند تأسیس شرکت در اغلب مناطق آزاد امارات عمدتاً ساده و مستقیم است. زمان دقیق پردازش تقاضانامه بسته به نوع فعالیت تجاری و منطقه آزاد متفاوت است اما در اکثر موارد ارائه چند سند ابتدایی و ساده از قبیل کپی گذرنامه و اسناد تجاری کفایت می‌کند. کل فرایند عموماً یک یا دو هفته به طول می‌انجامد. اغلب مناطق آزاد با ارائه میز فلکسی^۳ و پکیج‌های مجازی امکان استفاده از آدرس و تسهیلات منطقه آزاد را در صورت نیاز می‌دهند.

1. Dual Licensing

۲. گفتنی است؛ درخصوص کالاهای حاضر در مناطق آزاد، حقوق گمرکی تنها زمانی پرداخت خواهد شد که کالا به خارج از منطقه آزاد (امارات) منتقل شود.

۳. Flexi Desk. میز فلکسی روشی برای اجاره صندلی و میز در حوزه کار مشترک یک منطقه آزاد است. درواقع اجاره‌کننده میز فلکسی قادر است به فضا و امکانات در یک منطقه کار مشترک دسترسی داشته باشد.

مالیات و تعهد:

شرکت‌ها با فعالیت در مناطق آزاد امارات قادر خواهند بود تا علاوه بر افزایش سود، امکان استفاده از معافیت مالیاتی داشته باشند. البته در حال حاضر مالیات بر ارزش افزوده با نرخ ۵٪ با قائل شدن برخی از استثنائات در مناطق آزاد امارات اعمال می‌شود. علاوه بر این، فعالیت‌های تجاری در مناطق آزاد امارات از مالیات واردات و صادرات هم معاف هستند و می‌توانند بدون هیچ‌گونه محدودیت ارزی به معامله اقدام کنند. البته امارات متحده عربی در اواخر ژانویه ۲۰۲۲ اعلام کرد که قصد دارد از ژوئن سال ۲۰۲۳، مالیات جدیدی را روی سود کسب‌وکار شرکت‌ها اعمال کند. در خصوص مالیات بر ارزش افزوده، قوانین خاصی بر مناطق آزاد اعمال می‌شود؛ با اینکه عموماً مناطق آزاد معاف از مالیات بر ارزش افزوده در نظر گرفته می‌شوند اما در امارات، همه مناطق آزاد معاف از مالیات بر ارزش افزوده نیستند. طبق مفاد قانون مالیات بر ارزش افزوده امارات متحده عربی و مقررات اجرایی، مناطق تعیین‌شده^۱ از نظر مالیات بر ارزش افزوده برای برخی از کالاها، خارج از کشور (معاف) تلقی می‌شوند؛ این بدان معنی است که عرضه کالا در یک منطقه تعیین شده، به‌عنوان خارج از امارات متحده عربی انجام گرفته و بنابراین خارج از محدوده مالیات بر ارزش افزوده تلقی می‌شود. با این حال فروش کالای وارد شده از سرزمین اصلی امارات متحده عربی به منطقه تعیین شده مشمول مالیات با نرخ استاندارد ۵٪ است.

همان‌گونه که در بخش‌های قبلی اشاره شد، مناطق آزاد کشور امارات در حوزه‌های مختلف از قبیل تولید کالا و خدمات، رسانه، درمان و ... فعالیت می‌کنند؛ اما معافیت‌ها و برخی از مقررات خاص گمرکی و مالیاتی صرفاً در محدوده‌هایی از مناطق آزاد قابل اعمال خواهد بود که اصطلاحاً با عنوان **مناطق تعیین‌شده (Designated zones)** از آن یاد می‌شود. تبدیل محدوده منطقه آزاد به منطقه تعیین‌شده، با تصمیم هیئت وزیران صورت می‌پذیرد. در مواردی که مناطق آزاد، منطقه تعیین شده نباشند، در حوزه مقررات گمرکی و برخی از مقررات مالیاتی مانند بخش‌های دیگر امارات با آنها رفتار می‌شود. نکته قابل توجه این است که در مناطق تعیین شده نیز درباره اخذ مالیات بر ارزش افزوده قواعد مختلفی جاری است؛ بدین معنی که همه کالاها معاف از مالیات بر ارزش افزوده نیستند و از برخی کالاهای واقع در منطقه تعیین شده، مالیات بر ارزش افزوده دریافت می‌شود که در ادامه به آنها اشاره خواهد شد. بر این اساس، کسب‌وکارهای واقع در مناطق تعیین شده ممکن است مطابق با قانون و مقررات ملزم به ثبت‌نام، محاسبه مالیات بر ارزش افزوده، ارائه اظهارنامه مالیات بر ارزش افزوده و پرداخت مالیات بر ارزش افزوده باشد.^[۴۰] مقررات مالیات بر ارزش افزوده برای معاملات منطقه تعیین شده قوانین و مقررات پیچیده‌ای دارند؛ برخی از قوانین کلی شامل موارد ذیل است:

- ارائه خدمات: برای معاملات خدمات، محل عرضه خدمت ملاک قرار گرفته می‌شود. از این‌رو، ارائه خدمات به سرزمین اصلی مشمول مالیات می‌شود.

- کالاهای عرضه شده در یک منطقه تعیین شده: عرضه کالاهایی در یک منطقه تعیین شده (مواردی که هم عرضه‌کننده و هم مشتری در منطقه تعیین شده واقع هستند) خارج از محدوده مالیات بر ارزش افزوده خواهد بود، مشروط بر اینکه کالا در منطقه تعیین شده مصرف نشود.

- واردات از خارج امارات متحده عربی: کالاهایی که از خارج از امارات به یک منطقه تعیین شده وارد می‌شوند،

1. Designated zones

به‌عنوان کالای وارداتی به امارات تلقی نمی‌شوند. بنابراین هیچ‌گونه حقوق گمرکی و مالیات بر ارزش افزوده‌ای برای این کالاهای ورودی دریافت نمی‌شود.

- انتقال کالا از امارات متحده عربی به منطقه تعیین شده: عرضه یا انتقال کالا از محلی در امارات متحده عربی (که منطقه تعیین شده نیست) به منطقه تعیین شده، به‌عنوان صادراتی برای اهداف مالیات بر ارزش افزوده تلقی نمی‌شود و بنابراین شامل رفتار مالیات بر ارزش افزوده با نرخ صفر نخواهد بود.

- انتقال کالا بین مناطق تعیین شده: مطابق با قوانین گمرکی^۱ تا زمانی که کالا در جریان نقل و انتقال بین مناطق تعیین شده مورد استفاده قرار نگرفته یا تغییر نکند، خارج از محدوده شمول مالیات بر ارزش افزوده امارات تلقی می‌شود. - انتقال کالا از منطقه تعیین شده به سرزمین اصلی: جابه‌جایی کالا از یک منطقه تعیین شده به سرزمین اصلی، به‌مثابه واردات کالا به امارات عربی محسوب می‌شود و از این‌رو عوارض گمرکی و مالیات بر ارزش افزوده برای این واردات قابل پرداخت است.^[۴۱]

مالکیت خارجی:

مزیت دیگر تأسیس شرکت در مناطق آزاد امارات امکان مالکیت ۱۰۰ درصدی خارجیان بر شرکت‌هاست. در سرزمین اصلی (امارات) سرمایه‌گذاران و کارآفرینان خارجی برای راه‌اندازی کسب‌وکار ملزم به همکاری با یک شریک بومی هستند. اما در مورد مناطق آزاد این الزام وجود ندارد و شرکت‌های خارجی با شروع کسب‌وکار خود امکان مالکیت ۱۰۰ درصدی بر شرکت خود را خواهند داشت.

اشتغال خارجی:

یکی از ویژگی‌های مناطق آزاد امارات که می‌تواند در زمینه اثرگذاری بر بهره‌وری شرکت‌ها (بسته به روند سیاست‌های آینده) قابل توجه باشد، عدم وجود محدودیت برای استخدام کارمندان خارجی است. در حال حاضر موانع کمی برای جذب نیروی کار خارجی در امارات وجود دارد.^[۳۸] بر مبنای گزارش سالیانه مرکز چند کالایی دبی (۲۰۲۲) بیش از ۷۹ هزار نفر در این منطقه آزاد مشغول به کار هستند.^[۴۲] منطقه آزاد جبل‌علی نیز به پایگاهی پویا برای هزاران کسب‌وکار از بیش از ۱۳۰ کشور جهان تبدیل شده و بیش از ۱۳۰ هزار شغل ایجاد کرده است. میزان ۲۳.۹ درصد از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دبی توسط این منطقه آزاد صورت می‌گیرد.^[۴۳] به‌طور کلی تأسیس مناطق آزاد و فعالیت شرکت‌ها و مؤسسه‌های خارجی در امارات موجب انتقال فناوری پیشرفته و افزایش ارزش‌های خارجی در بازارهای محلی و نیز به‌وجود آمدن فرصت‌های شغلی برای افراد ماهر و نیمه‌ماهر بومی می‌شود. بر این اساس مناطق آزاد به ایجاد اشتغال در این کشور کمک زیادی کرده است و اشتغال خارجی به‌عنوان یکی از منابع رشد اقتصادی این کشور قلمداد می‌شود.

نحوه ایجاد و اداره مناطق آزاد

طبق ماده (۱۲۱) قانون اساسی امارات متحده عربی که در سال ۲۰۰۹ مورد اصلاح قرار گرفته است، مقرر شده است، مقرر گذاری عمومی در خصوص مناطق آزاد تجاری، روش ایجاد آنها و حدود استثنا شدن آنها از قوانین سرزمین اصلی، در صلاحیت

۱. نظیر قانون گمرک مشترک شورای همکاری خلیج فارس.

دولت فدرال است؛ با این وجود قانون اساسی امارات به هر امارت اجازه می‌دهد تا منطقه آزاد عمومی یا تخصصی (مربوط به صنایع یا فعالیت‌ها) را ساماندهی کند.

در پی اجازه کلی که برای امیر هر امارت در نظر گرفته شده است، تشکیل مناطق آزاد تجاری در هر امارت بدون نیاز به قانون فدرال، با حکم امیر آن امارت صورت می‌گیرد و در حکم مذکور علاوه بر تجویز تشکیل منطقه آزاد، مرجع اداره‌کننده آن منطقه نیز تأسیس و رئیس آن تعیین می‌شود. هر منطقه آزاد ازسوی یک سازمان مستقل منطقه‌ای اداره می‌شود که وظیفه آن ایجاد زیرساخت، خدمات فرعی و نظارت بر فعالیت‌ها و فراهم آوردن امکانات برای تجار و شرکت‌هاست. [۴۴]

در این زمینه اداره مستقل منطقه آزاد علاوه بر فراهم آوردن زیرساخت‌ها و ساماندهی امور مربوط به شرکت‌های ثبت شده، بر رعایت قوانین مربوطه در حوزه تجارت بین‌الملل و همچنین قواعد خاص موجود در زمینه فعالیت در مناطق آزاد هر امارت تأکید می‌کند.

خدمات و تسهیلات اداری ارائه شده ازسوی مناطق آزاد عمدتاً شامل تجهیز دفاتر اداری با فضاهای اداری مطلوب، همراه با گزینه‌های متعدد به شکل دفاتر مبلیه یا نیمه‌مبلیه است. سازمان منطقه آزاد پس از انجام کلیه الزامات مربوط به مجوزها و اخذ تأییدیه‌های لازم توسط سرمایه‌گذار، مابقی خدمات ضروری مورد نیاز کسب‌وکار از قبیل اتصالات برق، آب‌کشی و ... را نیز فراهم می‌کند. ارائه خدمات اطلاعات و فناوری، اتصال دستگاه‌های ارتباطی و اتصال شبکه‌های اینترنتی با مشخصات استاندارد و سرعت بالا، اتصالات شبکه اطلاعات و فناوری‌های ارتباطی بی‌سیم، امکان بازاریابی برای کار و تبلیغات از جمله دیگر خدماتی است که سازمان مستقل منطقه آزاد به شرکت‌های سرمایه‌گذار ارائه می‌دهد. [۴۵]

بنابراین مناطق آزاد امارات ازسوی دولت این کشور و بر مبنای فرمان خاص حاکم امارات درباره تأسیس مناطق آزاد، در زمینه فعالیت‌های تجاری مختلف ایجاد شده است. این مناطق برای سرمایه‌گذاران خارجی امکان مالکیت صددرصدی بر شرکت‌ها را فراهم می‌آورد. همان‌گونه که اشاره شد در حال حاضر بیش از ۴۵ منطقه آزاد در سراسر امارات ایجاد شده است که سرمایه‌گذاران خارجی را در قالب ۲۰۰ هزار شرکت جذب کرده‌اند.

با اینکه مناطق آزاد تجاری امارات از حیث تمرکز، هزینه‌های راه‌اندازی و مدارک مورد نیاز متفاوت هستند، اما به‌طور کلی ضوابط حاکم بر همه مناطق آزاد یکسان است. سهولت انجام تجارت، حمایت دولت از کارآفرینان، ایجاد زیرساخت‌هایی در کلاس جهانی و ارائه تسهیلات بانکی ایمن و ... از جمله مواردی است که امارات متحده عربی را به‌عنوان یک مکان راهبردی برای مؤسسه‌های تجاری بدل کرده است. [۳۸]

برای سرمایه‌گذاران این امکان وجود دارد که شعبه‌ای از شرکت موجود خود در امارات یا یک کشور خارجی را در مناطق آزاد امارات ثبت کنند. سرمایه‌گذاران در مناطق آزاد امارات می‌توانند شرکت خود را در قالب مؤسسه منطقه آزاد^۱ یا شرکت منطقه آزاد^۲ ثبت نمایند. لذا در خصوص شرکت‌های حاضر در مناطق آزاد می‌توان دو نوع شرکت را از هم تفکیک کرد؛ مؤسسه منطقه آزاد و شرکت منطقه آزاد؛ هر دو شرکت‌هایی با مسئولیت محدود هستند که تحت

1. Free Zone Establishment (FZE)
2. Free Zone Company (FZC)

قوانین و مقررات منطقه آزادی که در آن تأسیس شده‌اند، اداره می‌شوند. با این حال، مؤسسه منطقه آزاد شرکتی با مسئولیت محدود است که تنها یک سهام‌دار دارد و می‌تواند در تمام مناطق آزاد امارات متحده عربی ثبت شود. اما شرکت منطقه آزاد یک شرکت مشابه با چند سهام‌دار خواهد بود.

جذابیت اصلی در تشکیل شرکت در مناطق آزاد امارات این است که هیچ محدودیتی برای مالکیت خارجی وجود ندارد و شرکت‌ها با یک **سازمان مستقل منطقه آزاد**^۱ که مسئولیت صدور مجوزهای فعالیت و تنظیم فعالیت شرکت‌های داخل منطقه آزاد را برعهده دارد، اداره می‌شوند.^[۴۶]

مؤسسه منطقه آزاد یا شرکت منطقه آزاد باید صورت‌های مالی حسابرسی شده خود را هر ساله ظرف مدت سه ماه از پایان سال مالی به سازمان منطقه آزاد امارات ارسال کند. مؤسسه منطقه آزاد و شرکت منطقه آزاد می‌بایست حداقل دو مدیر و یک منشی به‌عنوان کارمند داشته باشند.

مقررات مربوط به شرکت‌های مناطق آزاد در هر امارت متفاوت است و هر منطقه آزاد مجموعه‌ای از رویه‌ها و محدودیت‌های خاص خود را دارد اما به‌طور کلی، شرکتی که در منطقه آزاد مربوطه ثبت شده است، مجاز به انجام تجارت در خارج از منطقه آزاد و در سرزمین اصلی (امارات) نیست. با این حال، چنانچه شرکت تمایل به گسترش حوزه فعالیت خود در امارات داشته باشد، می‌بایست مجوز اولیه را از سازمان منطقه آزاد مربوطه دریافت کند. پس از آن شرکت برای انجام الزامات مجوز باید به اداره توسعه اقتصادی محلی در امارت مربوطه مراجعه کند.^[۴۷]

ضوابط واگذاری زمین

همان‌گونه که اشاره شد، هر منطقه آزاد دارای یک سازمان مستقل منطقه آزاد است که مسئول صدور مجوزهای عملیاتی برای شروع به کار شرکت‌ها در مناطق آزاد است.^[۴۸] سرمایه‌گذاران می‌توانند با استفاده از سه نوع قرارداد اجاره مختلف در مناطق آزاد ساکن شده و کسب‌وکار خود را آغاز کنند. اجاره فضای اداری،^۲ اجاره فضای انبار^۳ و قرارداد توسعه زمین^۴ سه قرارداد اجاره متمایز در مناطق آزاد امارات محسوب می‌شوند. هزینه‌ها و شرایط هر نوع اجاره بسته به قرارداد متفاوت خواهد بود.

در قرارداد اجاره فضای اداری، سرمایه‌گذار به اجاره فضای اداری که از قبل در منطقه آزاد ایجاد شده است، اقدام خواهد کرد. شرکت‌های منطقه آزاد که فضای اداری را اجاره می‌کنند باید در زمینه تناسب فضای فیزیکی دفتر مورد اجاره و حیطة فعالیت خود اطمینان کسب کنند.

در قرارداد اجاره انبار، سرمایه‌گذار می‌تواند هریک از انبارهای موجود در منطقه آزاد را به تناسب حوزه فعالیت خود اجاره کند.

در قراردادهای توسعه زمین، سرمایه‌گذار می‌تواند با اجاره یک قطعه زمین در منطقه آزاد، تأسیسات و دفاتر خود را مطابق با مشخصات حوزه فعالیت و تجارت خود طراحی کرده و بسازد. سرمایه‌گذاران در ساخت‌وسازهای خود باید

1. Free Zone Authority (FZA)
2. Office Space
3. Warehouse Space
4. Development Land

دستورالعمل‌های بهداشتی و ایمنی را مدنظر قرار دهند.

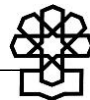
متقاضیانی که قصد اجاره فضای انبار یا زمین توسعه را دارند می‌بایست یک طرح تجاری (در قالب‌های مشخص) و سایر اطلاعات پیشینه را برای بررسی قبل از درخواست به دپارتمان منطقه آزاد ارسال کنند. مدارک ارسالی اولیه توسط دپارتمان بررسی می‌شود و در صورت تأیید، به متقاضی کتباً اطلاع داده می‌شود.

متقاضیانی که قصد اجاره فضای اداری دارند، ملزم به ارائه طرح تجاری نیستند. اداره منطقه آزاد همه درخواست‌ها را بررسی می‌کند. در حالت عادی بررسی درخواست متقاضی توسط اداره منطقه آزاد حداکثر ۱۵ روز به طول خواهد انجامید، اما تحت شرایط خاص ممکن است اداره به زمان بیشتری برای بررسی درخواست متقاضی نیاز داشته باشد. نتیجه قبول یا رد درخواست به صورت کتبی به اطلاع متقاضیان خواهد رسید. چنانچه اداره منطقه آزاد صلاح بداند می‌تواند دلایل رد درخواست‌ها را افشا کند. باین‌حال در صورت عدم افشا هیچ مسئولیتی متوجه اداره منطقه آزاد نخواهد بود.

ضوابط درخواست ثبت شرکت باید شامل موارد زیر باشد:

- درخواست‌ها می‌بایست مکتوب و در قالب اعلامی توسط اداره منطقه آزاد تنظیم شود.
 - حاوی جزئیات و مشخصات کامل متقاضی یا متقاضیان باشد.
 - نوع مجوز درخواستی دقیقاً ذکر شود.
 - اسناد مربوطه ارائه شود.
 - هزینه‌های مربوطه (غیر قابل استرداد) مطابق با جدول تعرفه ثبت شرکت پرداخت شود.
- فرایند خاتمه اجاره مستلزم آن است که تمام مسائل اداری معوق با هماهنگی اداره منطقه آزاد حل‌وفصل شود. شرکت منطقه آزاد باید اطمینان حاصل کند که محل استیجاری به‌طور کامل تخلیه شده و همه اثاثیه، کارخانه، تجهیزات، آوار، مواد زائد و سایر ارقام ملموس از محل استیجاری خارج شده است. می‌بایست محل استیجاری در تاریخ خاتمه قرارداد اجاره به وضعیت اولیه خود بازگردانده شود (مگر اینکه با شرکت توافق شده باشد). تمامی مواد زائد باید به‌درستی و همراه با رعایت ایمنی مطابق با مقررات دفع شود. هنگامی که یک شرکت منطقه آزاد محل استیجاری را تخلیه و پاکسازی کرد، باید به‌طور کتبی به اداره منطقه آزاد اطلاع دهد. اداره منطقه آزاد پس از دریافت اطلاع کتبی باید از محل شرکت استیجاری بازدید کرده و بازرسی‌های لازم را به‌عمل آورد. چنانچه مدیریت منطقه آزاد تخلیه کامل محل استیجاری را تأیید کرد، با ارسال اطلاع کتبی به شرکت خاتمه تعهدات شرکت را اعلام نموده و قرارداد اجاره پایان خواهد یافت. در صورتی که پس از بازرسی مشخص شود که محل استیجاری به‌طور کامل تخلیه نشده است ممکن است همچنان از شرکت اجاره دریافت شود. [۴۷]

به‌طور کلی در امارات در مورد خرید ملک توسط شرکت‌ها مقررات محدود کننده‌ای اعمال می‌شود. درباره خرید ملک توسط شرکت‌های خارجی فعال در امارات قوانین ویژه‌ای وجود دارد که بر این اساس، امکان فروش همه املاک موجود در دبی به خارجی‌ها وجود ندارد. در واقع شرکت‌ها تنها به خرید املاکی قادر هستند که در «مناطق تعیین‌شده»^۱ قرار دارند. ماده (۴) قانون شماره ۷ سال ۲۰۰۶، در مورد ثبت املاک در امارات دبی، به اتباع غیراماراتی و اتباع

غیرشورای همکاری خلیج فارس و همچنین شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا به مدت ۹۹ سال دارایی با مالکیت مطلق، حق اجاره طولانی‌مدت یا حق انتفاع در مناطقی از امارت دبی تحت عنوان «مناطق تعیین شده» که براساس مقررات ارائه شده توسط حاکم دبی برای مالکیت خارجی مجاز شمرده شده است، داشته باشند.

بر مبنای این قانون، شرکت‌های منطقه آزاد که در مناطق خشکی دبی ثبت شده‌اند، با وجود ۱۰۰ درصد مالکیت خارجی می‌توانند در دبی ملک بخرند. تنها شرکت‌های فراساحلی^۱ ثبت شده در مرجع منطقه آزاد جبل‌علی^۲ می‌توانند در دبی ملک بخرند. همچنین، براساس جدیدترین تغییرات ایجاد شده در قوانین، شرکت‌های ثبت شده در مرجع منطقه آزاد رأس‌الخیمه^۳ نیز به خرید ملک در دبی قادر هستند. شرکت‌های مناطق آزاد که در سایر امارت‌ها تشکیل شده‌اند، مجاز به داشتن ملک در دبی نیستند.^[۴۹]

مدل مالی سازمان مناطق و نحوه درآمدزایی

اجاره زمین و ساختمان، هزینه بارگیری، عوارض لنگرگاه، هزینه اخذ مجوز، عوارض خرید کالاهای مصرفی محلی و استفاده از خدمات عمومی از جمله درآمدهای حاصل از فعالیت شرکت‌ها و مؤسسه‌های بازرگانی و صنعتی در مناطق آزاد است. میزان و درصد چنین مبالغی در مناطق آزاد امارات متفاوت است. در واقع، هر یک از مناطق، بر مبنای نوع تسهیلات ارائه شده، مبالغ مورد نظر خود را دریافت می‌کنند.

در ادامه هزینه‌های پرداختی شرکت‌ها به سازمان مناطق آزاد در سه منطقه آزاد جبل‌علی، منطقه آزاد فرودگاه دبی و منطقه واحه سیلیکونی دبی در قالب جداول ۷ تا ۱۲ گزارش شده است.

1. Offshore

این شرکت‌ها نمی‌توانند داخل امارات فعالیت تجاری داشته باشند و باید فعالیت تجاری خود را در خارج از امارات انجام دهند.

2. Jebel Ali Free Zone Authority (JAFZA)

3. Ras Al Khaimah International Corporate Centre (RAKICC).

جدول ۴. هزینه‌های تسهیلات در منطقه آزاد جبل علی

هزینه سالیانه بر مبنای درهم امارات	اندازه	تسهیلات
۳۰-۸۰ به ازای هر متر مربع	حداقل ۵۰۰۰ متر مربع	زمین
۱۸۸,۰۰۰-۶۶۶,۰۰۰	۳۱۳-۱۱۱۰ متر مربع	کارخانه، انبار، نمایشگاه با دفتر از پیش ساخته شده
۲۰۰۰-۲۵۰۰ به ازای هر متر مربع	۲۷-۱۰۰ متر مربع	دفتر
۱۰۰۰ درهم		هزینه ثبت نام به عنوان مؤسسه منطقه آزاد ^۱
۱۵۰۰۰ درهم		هزینه ثبت نام به عنوان شرکت منطقه آزاد ^۲
۵۰۰۰ درهم		هزینه ثبت نام به عنوان شعبه‌ای از یک شرکت موجود در امارات یا یک کشور دیگر

مأخذ: برگرفته از درگاه www.pkf.com [۳۷]

جدول ۵. هزینه‌های صدور مجوز در منطقه آزاد جبل علی

هزینه سالیانه بر مبنای درهم امارات	نوع مجوز ^۳
۵۵۰۰-۹۰۰۰	صنعتی (۷-۱۲ محصول)
۵۵۰۰-۹۰۰۰	تجاری (۷-۱۲ محصول)
۳۰۰۰	تجارت عمومی
۳۰۰۰	لجستیک (شعبه شرکت مستقر در امارات)
۸۰۰۰	خدمات (شعبه شرکت مستقر در امارات)

مأخذ: همان.

1. Free Zone Establishment
2. Free Zone Company

۳. ارقام طی سال‌های بعد قابل تغییر هستند.

جدول ۶. هزینه‌ها در منطقه آزاد فرودگاه دبی

تسهیلات	اندازه	هزینه سالیانه بر مبنای درهم امارات
واحدهای پیش ساخته حداقل ۳۵۰ متر مربع	۳۵۰ متر مربع	۸۰۰ درهم به ازای هر متر مربع
دفتر	حداقل ۲۵ متر مربع	۱۸۰۰-۲۲۰۰ به ازای هر متر مربع
میز هوشمند	فضای میز مبله انحصاری	۵۰۰۰۰ درهم سالیانه
دفتر فعال تجاری ^۱	۵۰ متر مربع	۴۰۰۰ درهم ماهانه برای شرکت‌های ثبت شده به عنوان شعبه‌ای از شرکت‌های موجود ۱۲۰۰۰ درهم ماهانه برای شرکت‌های مؤسسه منطقه آزاد
هزینه ثبت نام به عنوان مؤسسه منطقه آزاد	۱۰۰۰ درهم امارات	

مأخذ: همان.

جدول ۷. هزینه‌های صدور مجوز در منطقه آزاد فرودگاه دبی

نوع مجوز	هزینه سالیانه بر مبنای درهم امارات
صنعتی	۱۰۰۰۰
تجاری	۱۰۰۰۰
خدمات	۱۰۰۰۰

مأخذ: همان.

جدول ۸. هزینه‌های تسهیلات در واحه سیلیکونی دبی

تسهیلات	اندازه	هزینه سالانه بر مبنای درهم امارات
دفتر	در ۵۰ متر مربع	شروع از ۱۵۰۰ در هر متر مربع
انبار	حداقل ۳۶۶ متر مربع	۶۰۰ در هر متر مربع
حداقل زمین	۵۰۰۰ متر مربع	تقریباً ۱۵۰-۲۵۰ متر مربع
هزینه ثبت نام به عنوان مؤسسه منطقه آزاد		۵۰۰۰ درهم
هزینه ثبت نام به عنوان شعبه‌ای از یک شرکت موجود		صفر درهم

مأخذ: همان.

جدول ۹. هزینه‌های صدور مجوز در واحه سیلیکونی دبی

نوع اجاره	هزینه سالیانه بر مبنای درهم امارات
تولیدی	۱۲۰۰۰
تجاری	۱۲۰۰۰
خدمات	۱۲۰۰۰

مأخذ: همان.

گفتنی است در همه مناطق آزاد امارات شرکت‌ها با توجه به تسهیلات دریافتی باید مطابق با هزینه‌های از قبل مشخص شده، مبالغ مورد نظر را پرداخت کنند.

علاوه بر این تصویب قانون شماره ۲۷ سال ۲۰۲۲ در مورد مالیات شرکت‌ها راهکار جدید دولت امارات برای کسب درآمد از مناطق آزاد این کشور محسوب می‌شود. همان‌طور که پیش‌تر ذکر شد، یکی از دلایل اصلی جذابیت سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد امارات معافیت ۱۰۰ درصدی از مالیات بر شرکت و درآمد عنوان شد. با این حال، دولت امارات با تصویب قانون مذکور اعلام کرد که قصد دارد از ژوئن سال ۲۰۲۳، مالیات جدیدی را روی سود کسب‌وکارها اعمال کند. بر این اساس، شرکت‌ها و مشاغل مستقر در امارات از ابتدای اولین سال مالی خود که از اول ژوئن ۲۰۲۳ یا پس از آن شروع شود، باید طبق قانون جدید مالیات پرداخت کنند. این قانون شرکت‌های مناطق آزاد دارای فعالیت در سرزمین اصلی را نیز شامل خواهد شد. بر این اساس، از ژوئن ۲۰۲۳، مالیات ۹ درصدی برای شرکت‌های مناطق آزاد امارات که در داخل امارات فعالیت تجاری دارند و از مزایای تجاری مناطق اصلی بهره می‌برند، محاسبه خواهد شد. درآمد تا ۳۷۵۰۰۰ درهم معاف از مالیات خواهد بود، اما مقدار ۹ درصد برای درآمد بالای ۳۷۵۰۰۰ درهم مالیات اعمال می‌شود؛ و برای شرکت‌های چندملیتی مشخص (با درآمدهای جهانی بیش از ۷۵۰ میلیون یورو - یا ۳.۱۵ میلیارد درهم - و سایر شرایط) نرخ مالیات متفاوت خواهد بود.

بنابراین بر مبنای این قانون، شرکت‌های فعال در مناطق آزاد تنها در صورت دارا بودن دو شرط زیر از شمول مالیات معاف خواهند بود:

- از فعالیت تجاری در داخل سرزمین اصلی (امارات) سودی به دست نمی‌آورند؛
 - در صورت فعالیت در داخل سرزمین اصلی و کسب سود، میزان سود کسب شده کمتر از ۳۷۵۰۰۰ است.
- گفتنی است بر مبنای قانون مذکور حقوق و سایر درآمدهای شخصی از مالیات معاف خواهد بود لذا مالیات شرکت بر حقوق و سایر درآمدهای شغلی افراد (اعم از دریافتی از بخش دولتی یا خصوصی) اعمال نخواهد شد.^[۱۵۰]

جمع‌بندی

با عنایت به مطالب مندرج در گزارش، می‌توان مناطق آزاد کشور امارات را در محورهای زیر مورد ارزیابی قرار داد:

۱. کشور امارات به‌رغم آنکه دارای بیش از ۴۵ منطقه آزاد است، ولی بخش بسیاری از این مناطق در زمینه‌هایی نظیر رسانه، آموزش، نمایشگاه، بهداشت و درمان، فناوری، خدمات مالی و مشاوره‌ای، خدمات فرودگاهی و ... فعالیت می‌کنند؛ به عبارت دیگر تعداد محدودی از مناطق آزاد این کشور (حدود پنج منطقه) در زمینه تولید کالا، صادرات و صادرات مجدد فعالیت دارند که اغلب شاخص‌های مثبت تجاری مربوط به این مناطق است. بر همین اساس با وجود حجم بالای تجارت در مناطق آزاد امارات، تراز تجاری مجموع این مناطق در اغلب سال‌ها منفی و یا نزدیک به صفر است.
۲. مناطق آزاد این کشور از طریق دولت‌ها یا حکومت‌های محلی با اختیارات کافی اداره می‌شوند. هرچند مناطق آزاد امارات دارای قواعد کلی مشترکی هستند اما با عنایت به اهداف و حوزه فعالیت تخصصی برای هر منطقه، از مقررات متناسب با وظایف و مأموریت خود پیروی می‌کنند. اغلب این مناطق آزاد دارای وسعت محدودی (کمتر از ۲ هزار هکتار)

هستند.

۳. یکی از برجسته‌ترین امتیازات مناطق آزاد امارات، معافیت مالیاتی ۵۰ ساله بر درآمد است که قابل تمدید است؛ گفتنی است معافیت مالیاتی مناطق آزاد امارات در سال‌های ابتدایی محدود بوده (۱۵ تا ۲۰ سال) و پس از توسعه فعالیت و موفقیت در جذب سرمایه‌گذاری اقدام به افزایش مدت زمان معافیت مالیاتی کردند. البته مقررات جدید اخذ مالیات بر سود شرکت‌ها می‌تواند حاکی از تغییر رویکرد مدیران مناطق آزاد امارات باشد. در حوزه مالیات بر ارزش افزوده نیز واحدهای فعال صرفاً در صورت دارا بودن شرایط تعیین شده که به نوع فعالیت و تجارت وابسته است، می‌توانند از معافیت برخوردار باشند.

۴. فعالان اقتصادی معمولاً در قالب اجاره‌های بلندمدت می‌توانند از اراضی مناطق آزاد استفاده کنند اما فروش ملک یا زمین با شرایط خاص و در مناطق اعلام‌شده نیز صورت می‌گیرد. با عنایت به توسعه سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد امارات و وسعت محدود اراضی این مناطق و این کشور، به‌نظر می‌رسد سازمان‌های مناطق تمایل کمتری به واگذاری و فروش اراضی داشته باشند.

۵. شرکت‌ها و فعالان اقتصادی مناطق آزاد امارات، مجاز به فعالیت در محدوده مناطق آزاد بوده اما لزوماً امکان فعالیت در سرزمین اصلی را نداشته و برای این منظور باید به اخذ مجوزهای مربوطه اقدام کنند.

۶. اجاره زمین و ساختمان، هزینه بارگیری، عوارض لنگرگاه، هزینه اخذ مجوز، مالیات، عوارض خرید کالاهای مصرفی محلی و استفاده از خدمات عمومی از جمله درآمدهای حاصل از فعالیت شرکت‌ها و مؤسسه‌های بازرگانی و صنعتی در مناطق آزاد است. با این حال بخش عمده‌ای از تأمین مالی مناطق امارات، مبتنی بر سرمایه‌گذاری خارجی بوده است.

۷. تأمین زیرساخت‌های پیشرفته و قرار گرفتن در زنجیره تأمین ارزش بین‌المللی را می‌توان از مهم‌ترین عوامل مؤثر در موفقیت مناطق آزاد صنعتی امارات دانست. آماده‌سازی زیرساخت‌های گمرکی (نظیر تخلیه، بارگیری، انبارش و ...) و تولید (پردازش یا مونتاژ کالا) در کنار سهولت در مبادلات مالی، نقش مهمی در جذب نشان‌های تجاری مطرح به مناطق آزاد امارات داشته است.

۸. هرچند که هرکدام از مناطق آزاد کشور امارات تلاش کرده‌اند زیرساخت‌های اساسی متناسب با حوزه تخصصی خود را تأمین کنند، اما در یک نگاه کلان، مجموعه مناطق آزاد امارات توانسته‌اند زنجیره‌ای از نیازهای فعالان اقتصادی را پاسخ دهند؛ ارائه خدمات رسانه‌ای و تبلیغاتی، چاپ و بسته‌بندی، مشاوره و آموزش، بازاریابی، لجستیک، مراکز تولید، مراکز انبارش، مراکز عرضه و فروش، خدمات مالی، حمل‌ونقل هوایی و ... نشان می‌دهد مناطق آزاد امارات در یک فرایند راهبردی از یکدیگر پشتیبانی می‌کنند. لذا مناطق آزاد بر اساس سیر تحولی از نسل اول (تمرکز بر صنعت و تجارت) به نسل چهارم (تمرکز بر ارائه خدمات مالی و فناوری) به صورت گام‌به‌گام، براساس نیازهای راهبردی و پس از تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز شکل گرفته‌اند.

۹. از سوی دیگر کیفیت خدمات و محیط شهری (در محدوده‌های همجوار) که در عالی‌ترین سطوح به سرمایه‌گذاران ارائه می‌شود، یکی از مؤثرترین مشوق‌های مناطق آزاد و ویژه امارات محسوب می‌گردد؛ همانگونه که اشاره شد بخش قابل توجهی

۱. در محدوده‌های شهری مجاور منطقه ویژه اقتصادی شنژن در کشور چین نیز اقدامات قابل توجهی به منظور بهبود کیفیت خدمات شهری انجام پذیرفته است. جهت آشنایی بیشتر به گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس با عنوان «مروری بر تجربه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جهان (۲): منطقه ویژه اقتصادی شنژن (کشور چین)» با شماره مسلسل 18996 مراجعه نمایید.

از جمعیت کشور امارات را مهاجران، شامل نیروی کار و سرمایه‌گذاران غیر بومی تشکیل می‌دهند. بر این اساس علی‌رغم عدم مناطق مسکونی در محدوده اغلب مناطق آزاد موفق جهان، اما تأمین نیازهای جانبی (در خارج از محدوده‌های مناطق) به منظور پشتیبانی از سرمایه‌گذاران و تأمین نیروی کار، بر عملکرد این مناطق تأثیرگذار است.

۱۰. فعالیت مناطق آزاد و ویژه اقتصادی غالباً در بستر اقتصاد آزاد و با روابط تجاری گسترده شکل می‌گیرد؛ از این‌رو مناطق آزاد کشور امارات یکی از ابزارهای مهم توسعه اقتصاد این کشور محسوب می‌شود که نقش مهمی در بهبودهای شاخص‌های اقتصادی امارات داشته است. امارات از این ابزار با رویکرد توسعه ملی استفاده کرده است.

۱۱. طبیعتاً یکی از عوامل مؤثر در توسعه مناطق آزاد امارات که کمتر به آن توجه می‌شود، روابط سیاسی و دیپلماسی اقتصادی کشور امارات است. ابتکار کشور امارات در توسعه روابط سیاسی پایدار مبتنی بر منفعت اقتصادی سرمایه‌گذاران و کشورهای مبدأ سرمایه، نقش بسیاری در تبدیل شدن مناطق آزاد امارات به سکوی صادرات مجدد، بانکرینگ، تبادلات مالی و ترانزیت کالایی و مسافری جهان داشته است.

هر چند که شرایط سیاسی و اقتصادی کشورهای جهان با یکدیگر متفاوت است، اما کشورهای متنوعی توانسته‌اند با استفاده از ابزار مناطق آزاد متناسب با شرایط کشور خود، نتایج مطلوبی را در حوزه‌های اقتصادی به دست آورند؛ لذا با استفاده از تجارب و رویکردهای تعمیم‌پذیر کشور امارات و سایر کشورها در حوزه مناطق آزاد، می‌توان مقررات و عملکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ایران را بهبود بخشید؛ برخی از اصلی‌ترین چالش‌های مناطق ایران عبارتند از: افزایش بدون ضابطه تعداد و وسعت مناطق، ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی بر مبنای فشارهای سیاسی و محلی، ایجاد اغلب مناطق آزاد در محدوده‌های محروم و فاقد زیرساخت‌های مناسب، وسعت بسیار زیاد مناطق آزاد ایران و حضور مناطق مسکونی در محدوده مناطق، عدم تعیین اهداف تخصصی برای مناطق، عدم اعطای هدفمند معافیت‌ها و امتیازات (منطبق با اهداف اصلی مناطق آزاد)^۱، وابستگی درآمد مناطق آزاد به واردات و فروش زمین، تداخل در وظایف و اختیارات نهادهای مستقر در منطقه، عدم وجود شفافیت در فرایندهای اجرایی و اطلاعاتی و ...^۲ بر این اساس پیشنهادهای زیر به منظور بهبود عملکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ایران ارائه می‌گردد:

۱. جلوگیری از افزایش بدون ضابطه تعداد و وسعت مناطق آزاد و ویژه اقتصادی؛

۱/۱. عدم ایجاد مناطق آزاد در مناطق محروم و فاقد زیرساخت،

۱/۲. عدم ایجاد مناطق آزاد با وسعت‌های بسیار بالا،

۱/۳. تعیین سازوکار برای ایجاد یا افزایش وسعت مناطق آزاد و ویژه اقتصادی (به‌گونه‌ای که مناطق جدید صرفاً

در محدوده‌ای مستعد، براساس مزیت‌های منطقه‌ای و نگاه توسعه ملی ایجاد شوند و فشارهای سیاسی نقشی در ایجاد مناطق نداشته باشد)،

۲. تجهیز و توسعه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی براساس ابتکار منطقه‌ای ایران (مبتنی بر نظم جدید

بین‌المللی)،

۱. بند ۱۱ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی: توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج.

۲. جهت آشنایی بیشتر با چالش‌های مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ایران، به گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با عنوان «تحلیل و بررسی عملکرد اقتصادی مناطق آزاد تجاری صنعتی جمهوری اسلامی ایران» شماره مسلسل ۱۷۴۹۲ و «تحلیل و بررسی عملکرد مناطق ویژه اقتصادی ایران» شماره مسلسل ۱۸۵۶۴ مراجعه نمایید.

۳. توجه به لزوم جذب سرمایه‌گذاری خارجی از طریق رایزنی و اطمینان‌بخشی در سطوح بالای حاکمیت؛ مبتنی بر توسعه روابط سیاسی بین‌المللی و عملیاتی نمودن قراردادهای همکاری بلندمدت،
۴. تعیین اهداف و حوزه عملکرد تخصصی برای هر منطقه (براساس راهبردهای توسعه صنعتی، آمایش و مزیت نسبی هر منطقه و جانمایی آن در زنجیره ارزش مورد نظر)،
- ۴/۱. تامین زیرساخت‌های متناسب و تعیین معافیت‌های هدفمند مبتنی بر حوزه‌های تخصصی هر منطقه.
۵. اصلاح نظام تأمین مالی مناطق آزاد؛ کاهش وابستگی درآمد سازمان‌های مناطق آزاد به واردات کالا و فروش زمین و ایجاد منابع مالی مولد و پایدار،
۶. تسهیل مبادلات مالی مناطق آزاد با خارج از کشور (از طرق مختلف نظیر طراحی سازوکارهای جدید مبادلات مالی، پذیرش موسسات مالی و بانک‌های خارجی، بانک‌های فراساحلی^۱ و ...)،
۷. اصلاح سازوکار اداره مناطق آزاد؛ تعیین وظایف دستگاه‌های ملی و محلی و ایجاد سهولت در فرایندهای کسب‌وکار.

منابع و مأخذ

۱. دیده‌ور، بهرام (اسفند ۱۳۸۸). مناطق آزاد تجاری: ایران، ترکیه، تهران، ایران، نشریه مناطق ویژه اقتصادی سال هشتم شماره ۵۷.
۲. دانشنامه بریتانیکا به نشانی: <https://www.britannica.com/place/United-Arab-Emirates>
۳. محمدی فرد، حسام، پناهی نیکی قشلاق، سامان، (۱۴۰۰-۲-۷). تحلیل و بررسی عملکرد اقتصادی مناطق آزاد تجاری صنعتی جمهوری اسلامی ایران. تهران، ایران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۴. قانون گمرکی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس مصوب ۲۰۰۳، برگرفته از درگاه رسمی گمرک کشور امارات به نشانی: www.fca.gov.ae
5. <https://www.cargoline.com/blog/importing-to-dubai-customs-clearance-for-freezone-gcc-local-markets/>
6. Doing business guide, Understanding the United Arab Emirates' tax position (2021), (www2.deloitte.com)
7. <https://www.dwtc.com/en/about/>
8. <https://www.crcproperty.com/for-rent/warehouse/dubai/jebel-ali-freezone>
9. <https://www.commitbiz.com/fujairah-free-zone-company-setup>
10. <https://emirabiz.com/uaq-freezone-company/>
11. https://www.uaefreezones.com/ajman_free_zone.html
12. <https://www.alphapartners.co/blog/sharjah-airport-free-zone-authority>
13. key Facts DMCC Free Zone Companies (2017), Trident trust, (<https://www.tridenttrust.com>)
14. <https://www.oliverwyman.com/our-culture/society/social-impact/dubai-international-finance-centre.html>
15. <https://companyincorporationdubai.com/jumeirah-lake-towers-free-zone/>
16. <https://www.albayan.ae/economy/2006-07-20-1.938484>

17. <https://metropolitan.realestate/dubai-healthcare-city/>
18. <https://www.bayut.com/area-guides/dubai-production-city/>
19. <https://www.ihc.ae/facilities/>
20. <https://propsearch.ae/dubai/dubai-science-park>
21. <https://www.bayut.com/area-guides/dubai-studio-city/>
22. <https://www.rizmona.com/masdar-city-free-zone-abu-dhabi/>
23. <https://www.uaefreezones.com>
24. <https://dmca.ae/en/>
25. <https://dubaidesigndistrict.com/venues/d3-venues>
26. <https://www.shams.ae>
27. <https://www.creativezone.ae/jurisdictions/sharjah-publishing-city-free-zone-spcfz/>
28. <https://austinmacauley.ae/sharjah-publishing-city-role-facilitate-book-publishing-companies/>
29. <https://dubaibusinesszone.com/ajman-media-city-free-zone-amcfz/>
30. <https://www.shuraa.com/ajman-media-city-free-zone/>
31. <https://propsearch.ae/dubai/dubai-commercity>
32. James X. Zhan et al. (2019). World Investment Report 2019: SPECIAL ECONOMIC ZONES: United Nations Conference on Trade and Development, Geneva and New York, 2019, 237 pp. ISBN:978-92-1-112949-6.
33. <https://www.portcityfutures.nl/>
34. <https://u.ae/en/information-and-services/business/running-your-business/running-a-business-in-a-free-zone->
35. <https://www.moec.gov.ae/en/free-zones?start=2>
36. <https://www.moec.gov.ae>
37. free zone in UAE (2021), PKF International Limited, (www.pkf.com)
38. Deloitte & Touche (M.E.) ۲۰۲۱ . UAE Free Zone Investor Guide(nd),(www.enec.gov.ae)
39. <https://www.mondaq.com/international-trade-investment/1126810/monthly-insight-free-zones-a-major-player-in-the-uae39s-economy>
40. <https://tallysolutions.com/mena/uae-vat/vat-on-free-zones-uae/#gref>
41. CA. Sameer Kashikar ACA, MBA (2020) .Understanding Free Trade Zones, (www.vatupdate.com)
42. <https://www.dmcc.ae>
43. <https://www.jafza.ae/>
۴۴. رضوانی، ابراهیم و مریم رضوانی (۱۳۹۸). آشنایی با مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی، نسل روشن.
45. <https://www.farahatco.net>
46. https://www.uaefreezones.com/UAE_FZ_FZC_FZE.html
47. Free zone and administration rules and regulations (2010), Issued pursuant to Law No. 8 of 2006.
48. <https://www.bayut.com/mybayut/free-zones-abu-dhabi/>
49. <https://www.freemontgroup.com/media/articles/2016/39907/>
50. <https://emirabiz.com/uae-corporate-tax/#textmedia-6368>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir